اَنبروں اُگے ہتھ

ارشاد سندھو

Scanned with CamScanner

ارشاد سندھو

اَنبروں اَگّے ہتھ

(شاعری)

پنجابی مرکز، لاہور

پنجابی مرکز ایڈیشن

سبھے حق شاعر دے

پہلی وار : جُون 2009

مُل : 200 رُپئے

پروف ریڈنگ : علی انور احمد

ٹائٹل : اشفاق انجم

پنجابی مرکز

7 اے، سٹریٹ 6، کُوچا محمدی،

سلطانپورا، لاہور 54900

حاجی حنیف اینڈ سنز پرنٹرز لاہور وِچ چھپی

نسٹری آف انفارمیشن، کلچر اینڈ یوتھ افیئرز

پنجاب سرکار دے

مالی مل ورتن نال چھاپی گئی

Anbron agge hatth

A collection of poetry

by *Irshaad Sindhu*

Price : Rs. 200/- $ 20

Punjabi Markaz

7/A, Street No.6, Koocha Muhammadi

Sultanpura, Lahore 54900, Punjab (Pakistan)

Email: punjabimarkaz@yahoo.com

Scanned with CamScanner

انبروں اَگّے ہتھ

نانگ علی مبشر

ارشاد سندھو

نانگ محمد ارشاد سندھو

Scanned with CamScanner

ہجر تے دُکھاں ڈِیکاں لا کے رَت جِگر دی پیتی
تیرے باجھ حیاتی دے دن سُولی اُتے ٹپے

ویلے مینوں گُڑھتی دے وِچ خورے کیہ کجھ دتا
ٹھونہیاں نال یارانے میرے، سپاں نال بلیّے

چڑھاوا

○ جنّت واسی ماں جی دے ناں

جِہنے مینوں لوریاں دی تھاں "احوالِ آخرت" دے پنجابی
شعر سُنا کے میرے اندر شعری شعور پیدا کیتا

○ جیون جوگے ابّا جی دے ناں

جِہناں تَوں مَیں نِکّی عمر تَوں لَے کے ہُن تِیکر ہیر سُنْی
تے میرے دِل وچ صوفی شاعراں دا پیار پیدا ہویا

○ عمراں دا ساتھ نبھاون والی زاہدہ دے ناں

جِہنے ہر دُکھ سُکھ وچ میرا ساتھ دِتا تے

○ دِھیاں رانْیاں فائزہ، حِرا، حِنا

○ بانہہ بیلی حسنین عبدالرحمان دے ناں

جِہناں اپنْیاں سدّھراں قربان کر کے
مینوں کتاب چھاپن دا موقع دتا

○ نویکلے تے مہان کہانْیکار علی انور احمد تے مہان شاعر ملک تجمل کلیم
دے ناں، جِہڑے پنجابی دے انْملے ہیرے نیں

○ نوجوان شاعر اکرم ریحان تے کاشف علیم دے ناں

جِہناں اُتے مینوں بڑا مان اے

جان پہچان

اصل ناں : محمد ارشاد

قلمی ناں : ارشاد سندھو

جمن تاریخ : پہلی جنوری 1969ء

جمن تھاں : چاہل نور (کنگن پور)

ماپے : چودھری خالد حسین، شہیداں بی بی

تعلیم : ایم اے پنجابی، ایم ایڈ

کم کار : تدریس

پتا : چاہل نو، ڈاکخانا موکل، تحصیل چونیاں، ضلع قصور

نزد جامع ابراہیمیہ، منڈی کنگن پور، تحصیل چونیاں، ضلع قصور

فون نمبر: 0301-7986369

آون والی کتاب : آدّھا دِل (شاعری)

Scanned with CamScanner

فہرست

☆ اپنے ولوں / ارشاد سندھو 11

○ حمد / مسجد، منبر، کعبہ تے قرآن دا مالک توں 15
○ نعت / پھُلاں وِچ خُشبو نہ ہوندی 16
○ منقبت / اسیں کی پاک حسینؑ دے 18

☆ **غزلاں**

○ قولاں دی سچائی تے اِتبار پنجابیاں ورگا 19
○ رب دی قسمے تِیراں تے تلواراں توں نہیں ڈردے 20
○ سوہنے سوہنے رُکھ ولوندھر دِتے نیں 21
○ لیکھاں دی ہر لیک تلی دے اُتے 22
○ نِکّے وَڈّے آنڈے چوں سپ نکلے گا 23
○ مَیں تیرے توں پِچھّے، میری گل تیرے توں پِچھے 24
○ کیہ دَساں مَیں کون شکنجے اندر 25
○ لوکو رَل مِل ہجر وچھوڑا مار دیو 26
○ کئی ماواں دے لعل نہ کھیڈے 27
○ ماڑے جد پردھان توں گولی ماری سی 28
○ دُکھاں جھڑی کیتی اے ناں 29
○ تنَ دی اِک اِک لِیر تے ہسّی جاندا سی 30
○ لوکاں بھانے ڈولی سی ۔ اک دھی نمانی دی 31
○ وَکھو وَکھ تصویراں دا اِک میلا سی 32
○ تھوڑا چِر نہیں، بہُتی دیر کُڑتن ویکھی اے 33
○ اَتھری تے مُونہہ زور نہیں لگی 34
○ رِیجھاں دی دَل سکّی کِتھے 35

○ ہو کے لِیرو لیر بڑا ای روندی سی	36
○ رکھ کے مینوں یار نشانے تے	37
○ پُورے لا کے پیَر کھلوتا ہویا سی	38
○ رِیجھاں سدّھراں چاواں تیری	39
○ کالے گھُپ انھیرے نُوں نہ چھیڑیں	40
○ تِن شعر	41
○ جیون دی ہر راہ دے اُتے	42
○ وِگڑے یار بندوقاں چلیاں	43
○ سَپ توں بُہتا زہر وکھاواں	44
○ اُچیاں نیویاں باتاں نے ڈنگ مارے نیں	45
○ کدھرے آڑ گئی اَکھ وچ آ کے	46
○ سُکے رُکھ تے چیک پئیاں سی رُتاں	47
○ جِسراں سَپ' مداری نُوں ڈنگ لیندا اے	48
○ جِنّے وی سن گھر دے بُوٹے	49
○ سوہنی دھرتی دے وچ سوہنے رنگ بھرو کھاں سوہنیو	50
○ بال بال کے لکھاں دِیوے	52
○ اِکو ویلے دو منگدا اے	53
○ پانی دی اِک لپ تے لڑنا اے	54
○ میرے ہتھاں بدّھیاں نُوں ای مَن لیندا	55
○ تیرے میرے رُکھ وی اِکو جِنّے	56
○ زندگی دی کوئی حد وی ہووے	57
○ سوہنی شے نُوں تھلّے نہیں رکھ سکیا	58
○ دِل میرا وی ہر گیا سی راتیں	59
○ دوہاں چوں اِک ذات کھڑیجی ہووے گی	60
○ جسُے دی گرمی ساہواں دا سیکا	61
○ بول توں ایسراں سچ نی جِنّدے	62
○ گوڑھی ٹھنڈی چھاں دا بُوٹا	63
○ کوڈیاں دے بھاء کِنّے لعل وِیچ دِتے نیں	64

○ اَتھرے تے مُونہہ زور توں اَگے	65
○ جِتھے ویلے بھُر کے زندگی ڈَلیاں دے وچ تُلی	66
○ جو میرا دلدار نہیں بنْیا	67
○ خورے کِنّے سال سزاواں بھگتن گے	68
○ کلّے کارے آں	69
○ سدّھراں نُوں دفنایا ہتھیں رِیجھاں دے ہِر کپے	70
○ روسے پِچھّے سُٹ کے ملیے	71
○ اِکو ویلے دو دیندا اے	72
○ کسے دے وی گھر نہ اُگے	73
○ سبھّے وار تریکاں لِکھ لئے	74
○ کجُھ سُکے، کجُھ گِلے چِکی پِھردا اے	75
○ ہمت مَن کے ہار نہیں ڈِگدی	76
○ بلدا سینا ٹھریا وی تے ٹھریا کھڑی اُتے	77
○ جد وی اوہدے مُلھ ہسدے ویکھے نیں	78
○ گورے اندروں لاکھے نکلے	79
○ جِتھے گھر وچ ماں نہیں ہوندی	80
○ وِڑھی سڑھی سیر سیاپا	81
○ لُٹ کے دِل دا شہر تے مُکر جاندے نیں	82
○ اتھّے موہرے لُولھے گلّاں کردے نیں	83
○ یاراں نے کھالیا، یاریاں نے کھالیا	84
○ بالاں دی اِک ڈھانْی بیٹھی ہوئی سی	85
○ شام سویرے بَہہ کے موجاں کردے نیں	86
○ مَیں، میرا دِل، میری اَکھ، میری جان	87
○ لہُو تے لہُو دا زور نشا اے	89
○ میری اکھ دے اندر مُشّا	90
○ ہاسے، خُشیاں، پیار پرانہہ ای رہن دے	91
○ جگ توں وکھری راہ تے لکھیا	92
○ مُکھاں دا سی کال، نہیں رَج کے مُشّا	93

○ پیار دیاں سوغاتاں اکھ وچ پھیاں نیں 94
○ اکھاں بھاویں تڑکیاں نیں فیروی 95
○ مُلاں کیتی جانا ایں توں ایہ کیہ حال میتاں دے 96
○ جِتھے جناب نہیں نیں 97
○ شعراں دی تصویر دا مَتھا چمُن گے 98
○ اِک شعر 100
○ دو شعر 100

☆ **نظماں**

○ جدوں زندا سی ماں 103
○ سن سنتالی دی اِک رات 105
○ بمب بناون دی لوڑ کیوں اے؟ 107
○ پیڑاں 109
○ ایویں مردے رہنے آں 111
○ انبروں اَگّے ہتھ 114
○ اِکو دیس پنجاب 117
○ آپے کھادے ڈنگ 119
○ نین تڑکدے جاندے 121
○ بیلی واجاں ماردے 124
○ کیہ دُنیا تے آئے 125
○ کھڑا دِیوے بالے؟ 127
○ میرا سجن 128
○ ہاڑا 129
○ اسیں جگ تے کلّے 131
○ رو غریبا رو! 134
○ اج وی سن سنتالی 137
○ ایتھے کوئی قانون نہیں چلدا 139
○ رَبّ کرے اِس دھرتی اُتے 142

اپنے وَلوّں

اسیں چھے بھیَن بھائی آں۔ ساڈا اِک نِکا وِیرا محمد مصطفےٰ نِکّی عمرے سانوں چھڈ کے اگلے جہان ٹُر گیا۔ جے اج زندا ہوندا تے میرا پکّا بیلی ہوندا۔

میرا چوکھا ویلا نانی دے گھر بیتیا۔ دو مامیاں توَں بڑا پیار ملیا پر میری نانی نے میرے نال پیار دی حد کر دتی۔ نانی دی وجھا توَں ڈوجی جماعت وچ مَیں قرآن پاک پڑھ لیا۔ میری نانی میرے لئی ہر شے لُکا کے رکھدی تے میرے پِچھّے لئی پھردی۔ مینوں اج وی یاد اے جدوں مَیں ماں پیو دے گھر ہونا۔ میری نانی نے چادر دے اولھے روٹی لُکائی ہونْی تے آ جانا تے آکھنا ایہ لے روٹی، مینوں پتا اے توُں چاوَل نہیں کھانْے۔ میری ماں نے لڑن لگ پینا پئی توُں کیہ کھاویں گی۔ اوہنے میرے حِصّے دے چاوَل کولے وچ پاونْے تے ٹُر جانا۔ مینوں ہُن وی کدی بہُتی بُھکھ لگ جائے تے سچی مچُی نانی یاد آ جاندی اے۔ جنت واسی ماں نے وی سارے بھراواں توَں میرے نال ودھ پیار کیتا۔ مَیں اج جو کجُھ وی آں میری ماں دیاں دُعاواں تے محنتاں دا نتیجا اے۔ ماں دیاں دو گلّاں مینوں چوکھیاں یاد آوندیاں نیں۔ جدوں کے نال لڑ پینا تے قرآن پاک کھول کے پڑھن لگ پینا تے پڑھدیاں پڑھدیاں ہسنا شروع کر دینا تے فیر اِکو دَم رون لگ پینا۔

ڈوجی ان پڑھ ہون دے باوجود پنجابی دی کتاب "احوالِ آخرت" اپنے سوہنْے ڈھنگ نال پڑھنْی، میں اودیں اجے تک نہیں پڑھ سکدا۔ اوہناں ایہ کتاب روز پڑھنْی ہوندی سی تے کدی ناغا نہیں سی کیتا۔

ابا جی ورگے صابر بندے مَیں گھٹ ای ویکھے نیں۔ اوہناں دے مُوہوں مَیں ساری زندگی کسے دا گِلا نہیں سُنیا۔ ہر معاملے وچ اِکو گل ای سُنْی "چلو کوئی گل نہیں" ابا جی دا مَیں ساری زندگی اِکو ای شوق ویکھیا جڑا اجے ریٔ نرویا تے زندا اے۔ فارغ ویلے وچ ہیر پڑھنْی۔

میری ماسی جنہے ماں دے جیوندیاں وی تے ہُن وی ماں توں ودھ پیار کیتا اے' اوہناں دی وجھا توں سانوں اج ماں دی کمی محسوس نہیں ہوندی. وڈے بھرا چودھری قطب نثار جنہاں ساڈے سارے بھراواں نُوں ماپیاں' بھراواں تے بیلیاں والے تِنے پیار دتے. اللہ اجہیا بھرا سبھ نُوں دیوے. دُوجے بھرا چودھری عبدالستار' اصغر علی' انصر علی وی میرے نال بڑا پیار کردے نیں. جنت واسی چودھری مختار احمد جعفری دے پیار نُوں مَیں کدی نہیں بُھل سکدا. اجہے پُتر گھر گھر نہیں جمدے. اللہ سوہنا اوہناں نُوں جنت وچ اعلا مقام عطا کرے.

میرے کجھ ہور وِیر مدثر اقبال تابش' منیر حسین' خالد محمود' محمد اشرف شاہین' صابر علی بُوٹا' عبدالرزاق' محمد منشاء' محمد اشفاق' میاں محمد افضال ہوری وی میرے نال بڑا پیار کردے نیں. میرے ہر دُکھ سُکھ وچ میرا ساتھ دین والی زاہدہ جنہے کدی مَتّھے وٹ نہیں پایا تے میرا ہر طرحاں خیال رکھیا اے. میرے گھر آئی تے کئی شاعراں نے آکھیا بس سندھو ہُن شاعری نہیں کردا. میں سمجھناں میری اصل وچ شاعری شروع ای ایس توں بعد ہوئی.

میریاں وِدھیاں رائیاں جِنہاں نُوں جِنا پیار میرے نال اے اونا ای میری شاعری نال اے. میرے کئی شعر اوہناں نُوں نکّی عمرے ای یاد نیں. میرا بانہہ بیلی حسنین عبدالرحمان جِنڑا اجے تِناں کُو سالاں دا اے تے ہُنے ای بڑیاں وڈیاں وڈیاں گلّاں کردا اے. مَیں اودوں حیران ہو جاناں جدوں شامیں میرے نال لیٹیا ہووے تے جے مَیں کجھ دیر چُپ رہواں تے بڑے عجیب انداز تے کجھ ہور اکھان نال توتلی زبان وچ کہندا اے "ابُو کیہ چھوچنا ایں؟" مینوں اودوں اگوں گل نہیں آوندی.

مَیں خُش قسمت آں میرے کنّاں نے اللہ پاک دے کلام توں بعد پہلی واری جے کوئی کلام سُنیا تے اوہ "احوالِ آخرت" پنجابی دے شعر ماں جی کولوں سُنے. گھر وچ پہلی کتاب وی پنجابی دی ویکھی. اتا جی کولوں نکّی عمر توں ہُن تیکر ہیر سُنی. اجے وی اتا جی کول بہہ کے ہیر سُن لینا آں. اُستادِ محترم جناب لیاقت علی بُھلر پرنسپل H.SS حبیب اباد نے علم دی تڑپ پیدا کیتی.

کالج دے دناں وچ اختر سندھو ورگے مِتر دا ساتھ ملیا تے اوہناں میرے اندر لُکے شاعر نُوں کجھ کہن اُتے مجبور کر دتا. سرور ظہیر سندھو تے مشتاق قمر دی حوصلا افزائی ۔نے وی ایس پَینڈے آگے ودھن دا حوصلا دتا.

ایس سفر وچ بڑے مِتر ملے جِنہاں وچوں محترم علی انور احمد' پروفیسر عباد نبیل شاد' ایم وائی قیصر' نذیر احمد زاہد' اشرف عابد' جمیل حسین سندھو' ظفر اقبال ظفر' منیر حسین حیدری' حاجی محمد اسحاق' جنت واسی صابر بسمل میرے پُرانے سنگی نیں. ایہناں ولوں ہمیشا پیار تے حوصلا افزائی ملی.

نوجوان شاعراں وچوں اکرم ریحان' وحید رضا' علی بابر' ارشاد چودھری' کاشف علیم' ایم بی شاکر' وزیر راجا' جاوید ساحر' غفار رازی' طلعت رضوی' اشفاق کامل ورگے مِتراں نے وی ڈھیر پیار کیتا.

دُور نیڑے دے مِتراں وچوں مہان شاعر ملک تجمل کلیم' علی شاکر' سجاد بھٹی (چونیاں)' محبوب سرمد' شاہد عمران ثمر' منور شکیل (فیصل اباد)' عمران سحر' حمید نظامی' وحید عباس چودھری' اشتیاق اثر' بھائی پھیرو' شوکت نوشاہی' منشا ساجد (پتوکی)' یعقوب پرواز' اسلم ملنگ' لیاقت کنول' شریف ارشد (چھانگا مانگا)' اطہر حضوری' قمر آفتاب قمر(بصیر پور)' طارق قمری (رینالا خورد)' انور ملک (اوکاڑا)' نسیم اقبال بھٹی (سرگودھا)' آتش کیانی (ساہیوال)' یاسین انجم (احمد اباد)' حمید ناصری' اقبال بزمی' حسن عاجز (عثمان والا) تے کئی ہور مِتراں ولوں مینوں ہمیشا حوصلا افزائی تے بڑا پیار ملیا.

کجھ ہور گُوڑھے مِتر ابراہیم زاہد' حافظ عبدالمنان' طاہر عطا' محمد علی ساجد' محمد راشد' جناب محمد سعید ضیاء' محمد جمیل نجم' محمد ارشاد انجم' ملک ذوالفقار علی' حاجی محمد حسن' مَلک محمد شریف' شیر افگن' محمد حنیف خاں' اجمل فاروق' حافظ افتخار احمد' ارشد خاں' محمد اسلم لڈو' جنت واسی سیّد اشفاق حسین' ہیڈ ماسٹر محمد رفیق' ماسٹر مشتاق احمد' نصراللہ ناصر' شوکت علی عاصم' شوکت علی کھچی' صغیر احمد توصیف' حاجی فاروق انور' محمد اشفاق انجم' سیّد سجاد شاہ نقوی' سیّد فیاض شاہ نقوی' محمد عباس فیضی' محمد یونس' ملک شاہ امتیاز اعوان'

محمد شریف، سیّد غضنفر عباس، جعفر بھٹی، اسلم جاوید، ڈاکٹر محمد اقبال، امجد سلفی، حافظ شہباز احمد ورگے کئی مِتراں نے میرے نال ہمیشا پیار کیتا. محترم اعجاز سکندر تے سیّد طفیل شاہ ولوں ڈھیر پیار ملیا.

ایس کتاب نُوں چھاپن وچ مَیں اکرم ریحان، وحید رضا، علی بابر، کاشف علیم، مکینیکل انجینئر مشتاق احمد، نذیر احمد زاہد تے دُکھ سُکھ دے ساتھی مِتر خلیل احمد گل دا بڑا شُکر گزار آں جِنہاں میرے نال ہر قِسم دا تعاون کیتا تے مینوں کتاب چھاپن اُتے مجبور کیتا.

اخیر اُتے مَیں پنجاب دے نویکلے تے مہان کہانیکار تے شاعر علی انور احمد ہوراں دا شُکر گزار آں جِنہاں میرے پہلے شعر توں لے کے ہُن تیکر میری حوصلا افزائی کیتی. میرے نال اینا پیار کیتا، شاید ای کسے نال کیتا ہووے. اوہناں دا شُکریا تے ادا نہیں کر سکدا پر اینا ضرور کہواں گا پئی جو کجھ تہاڈے سامہنے ایہ اوہناں دی حوصلا افزائی تے رہنمائی دا ای نتیجا اے. اللہ اوہناں نُوں لمّی زندگی دیوے. (آمین)

ارشاد سندھو

مسجد منبر، کعبہ تے قرآن دا مالک تُوں
سبھّے شاناں، تیریاں، ہر شان دا مالک تُوں

تُوں ای اَحد واحد مولا تُوں حیّ قیوم
سارے ای الحمد تے ہر سُبحان دا مالک تُوں

میرے مولا دتے سانوں دین تے دُنیا تُوں
ساڈے ہر یقین تے کُل ایمان دا مالک تُوں

سانوں اِک اِک ذرّے اندر نظریں آویں تُوں
دھرتی دے ہر ذرّے تے اسمان دا مالک تُوں

سندھوؔ کول اے جو وی ربّا سارا تیری دین
ساہ وی تیرے، جِنّد وی تیری، جان دا مالک تُوں

○

پُھلّاں وچ خُشبو نہ ہوندی
تاریاں اندر لوء نہ ہوندی
چَن دا کوئی حال نہ ہوندا
جے آمنہ دا لعلؐ نہ ہوندا

○

رُتاں وچ سرُور نہ ہوندا
دھرتی اُتے نُور نہ ہوندا
کجُھ وی آل دوال نہ ہوندا
جے آمنہ دا لعلؐ نہ ہوندا

○

جیون دے سبھ ڈھنگ وی پھکّے
رہندے سارے رنگ وی پھکّے
کِتے وی رُوپ جمال نہ ہوندا
جے آمنہ دا لعلؐ نہ ہوندا

○

جگ تے کوئی غمخار نہ لبھدا
نفرت لبھدی، پیار نہ لبھدا
کوئی کسے دے نال نہ ہوندا
جے آمنہ دا لعلؐ نہ ہوندا

○

بدّل تے برسات نہ ہوندی
دن نہ ہوندے، رات نہ ہوندی
مہینا تے کوئی سال نہ ہوندا
جے آمنہ دا لعلؐ نہ ہوندا

○

خالی سبھ دا پلّا رہندا
رب وی بیٹھا کلّا رہندا
عرش وی مال و مال نہ ہوندا
جے آمنہ دا لعلؐ نہ ہوندا

○ ○ ○

منقبت

اسیں کمی پاک حسینؓ دے
جہدی ہر سمے نُوں لوڑ
جہدے ورگا اِک نہیں دِسیا
جہدا جگ تے نہیں اے جوڑ

○

اسیں کمی پاک حسینؓ دے
جِنہے ونڈی جگ تے چھاں
جہدے عرش فرش تے ویروے
جہدا جِبّھ جِبّھ تے ناں

○

اسیں کمی پاک حسینؓ دے
ساڈے وچ حسینی رنگ
ساڈی نال فرعوناں دُشمنی
ساڈی نال یزیداں جنگ

○○○

قولاں دی سچائی تے اِتبار پنجابیاں ورگا
میں کِتے وی ڈِٹھا نہیں اے پیار پنجابیاں ورگا

جگ دے اندر پِھر لئے بھاویں لبھ لئے دُنیا ساری
اِک وی مِٹھڑا بول نہیں لبھنا یار پنجابیاں ورگا

ہور کِتے وی نظر نہیں آوندے گِدّا' تھال تے سمی
بھنگڑا کوئی پاوے سہی اِک وار پنجابیاں ورگا

صدیاں پہلے دَس گئے سانوں وارث' بُلھّا' باہُو
کسے وی ماں نے جمنا نہیں فنکار پنجابیاں ورگا

رب نے قسمے دِتا ای نہیں ہور کسے نُوں سندھوؔ
دِل پنجابیاں ورگا تے دِلدار پنجابیاں ورگا

○

رب دی قسمے تیراں تے تلواراں توں نہیں ڈردے
میرے دیس دے بچّے وی ہتھیاراں توں نہیں ڈردے

سُولی اُتے چڑھ کے وی اساں ماڑے دی گل کرنْی
اُچے اُچے شملے تے دَستاراں توں نہیں ڈردے

ہر وڈیرا ایسے لئی مدرسا بنن نہیں دیندا
پڑھ کے پُتر کمیاں دے سرداراں توں نہیں ڈردے

جِڑے دن توں سپ سپادھے قسمے اِک مِک ہوئے
اوسے دن توں چور وی پہرے داراں توں نہیں ڈردے

منزل ولّے ٹُر پیئے تے مُڑ کدی وی سندھوؔ
راہ وچ آئے پتھر تے دیواراں توں نہیں ڈردے

○

سوہنڑے سوہنڑے رُکھ ولوندھر دِتے نیں
ویلے کِنّے مُکھ ولوندھر دِتے نیں

اَدّھے میرے لیکھاں چِھل کے سُٹے نیں
اَدّھے ہاسے بُھکھ ولوندھر دِتے نیں

لوڑاں والی ڈین وی بچّے موئی نے
ساڈے سارے سُکھ ولوندھر دِتے نیں

ہُن تے میری رَت ای پیون لگ پئے سی
اَک کے اج مَیں دُکھ ولوندھر دتے نیں

ایہ وی تے دَس کِھڑے کھاتے پاویں گا
جِھڑے جِھڑے سُکھ ولوندھر دِتے نیں

○

لیکھاں دی ہر لِیک تلی دے اُتے
عمراں توں رہی چِیک تلی دے اُتے

ساڈے لئی اے ساڈی زندگی ایویں
جِسراں ہووے بھیک تلی دے اُتے

کہنڈے نیں بئ کسے وی سَپ دا چھالا
ہوندا نہیں اے ٹھیک تلی دے اُتے

جی کردا اے دُور کِتے جا سُتّاں
رکھ کے دُکھ شریک تلی دے اُتے

ہتھ ملا کے فیر ملن دی سندھوؔ
لکھی اوس تریک تلی دے اُتے

○

نِکّے وڈّے آنڈے چوں سَپ نکلے گا
وَیر دے اِک بھانڈے چوں سَپ نکلے گا

گنیاں مُڈھ جے زہراں سُٹی جاویں گا
ویکھ لویں ہر ٹانڈے چوں سَپ نکلے گا

خورے کِس دی نیندر نُوں ڈنگ وَجن گے
اَدّھی رات برانڈے چوں سَپ نکلے گا

رَب دی قسمے اوہدا ای سِر مدِھاں گے
جے کوئی دیس گوانڈھے چوں سَپ نکلے گا

کھا جاوے گا سبھّے کُولیاں لگراں نُوں
جِڑا رُکھ کھرانڈے چوں سَپ نکلے گا

○

مَیں تیرے توَں پِچھّے، میری گل تیرے توَں پِچھّے
اج تیرے توَں پِچھّے، میرا کل تیرے توَں پِچھّے

دَس وے عشقا تیرے نالوں ایتھے ظالم کِھڑا
تُوں روگاں توَں اَگّے، امبرول تیرے توَں پِچھّے

ظالم ویلے، اِکو ویلے، اِکو تھاں تے لاہیاں
دھون تیرے توَں پہلاں میری، کھَل تیرے توَں پِچھّے

تیرے توَں ودھ کِھڑا اے جو وِگڑے کم سنوارے
مشکل ہووے مشکل دا فِر حل تیرے توَں پِچھّے

جِھڑے تیر نہ چلے سندھوّ تیرے ایتھے ہوندیاں
ہولی ہولی جانْے نی ایہ چل تیرے توَں پِچھّے

○

کیہ دَسّاں میں کون شکنجے اندر
مَیں تے میری دھون شکنجے اندر

اَدھی نالوں تھوڑی ایویں لنگھی
لنگھی میری پَون شکنجے اندر

رب دی قسمے رِیجھاں نال پکائی
دُکھاں دی ہر توں شکنجے اندر

ظالم ویلے کَسّ ڈِھلی نہ کیتی
کیتے لکھاں سَون شکنجے اندر

اَکھّاں نُوں مَیں قسمے پَین نہ دِتی
اِک واری دی رون شکنجے اندر

○

لوکو رَل مِل ہجر وچھوڑا مار دیو
کالے سپّاں دا ایہ جوڑا مار دیو

اِکو واری وَیر نہیں مرنا ساڈے توں
ہولی ہولی، تھوڑا تھوڑا مار دیو

جڑا مدِھی جاندا تھلّے پیَراں دے
ظُلماں دا ایہ انھّا گھوڑا مار دیو

جے چاہندے او پیار محبت دُنیا تے
جِتھے ویکھو دِل دا کوڑھا مار دیو

موقع ای نہ دیوو ویکھ کے وَیری نُوں
ہتھیں آوے اِٹ یاں روڑا مار دیو

○

کئی ماواں دے لعل نہ کھیڈے
کھیڈن والے سال نہ کھیڈے

بھاویں کِنّے سوہنے ہوون
بندا' سیّاں نال نہ کھیڈے

رب دی قسمے گھر نہیں ہوندا
جِنھڑے گھر وچ بال نہ کھیڈے

عشق نچاوے ولیاں نوُں
بُلھّا کِویں دھمال نہ کھیڈے

دھرتی اُتے سبھ کجھُ کھیڈے
جے کھیڈے تے کال نہ کھیڈے

○

ماڑے جد پردھان نُوں گولی ماری سی
دھرتی نے اسمان نُوں گولی ماری سی

خورے کِسراں بنّدے نُوں جا لگی اے
مَیں تے اِک شیطان نُوں گولی ماری سی

جان اِک جان نُوں ڈاڈھا روئی سی
جان جدوں اِک جان نُوں گولی ماری سی

دِلی نُوں نہ پُجیاں شاناں لاہور دِیاں
کابل نے ملتان نُوں گولی ماری سی

ویلے نُوں مَیں معافی کِسراں دے دیندا
ویلے میری آن نُوں گولی ماری سی

○

دُکھاں جھڑی کیتی اے ناں
تیرے نال وی بیتی اے ناں

تُوں وی گُنگے پِنڈوں ایں ناں
تیری وی جِبھّ سیتی اے ناں

دِل وی بے اتبارا اے ناں
اَکھ وی بے پرتیتی اے ناں

میرے ہتھوں کھوہون والیا
تُوں وی تے فِر پیتی اے ناں

بھاویں سِر سی نیزے اُتے
نیتن والے نیتی اے ناں

○

تَن دی اِک اِک لِیر تے ہسّی جاندا سی
اوہ میری تصویر تے ہسّی جاندا سی

مَیں حرفاں دے میِل کرائی جاندا ساں
حرف میری تحریر تے ہسّی جاندا سی

قسمت بدلی سی یاں پھیر سی لیکھاں دا
ماڑا اِک امیر تے ہسّی جاندا سی

جھلّا بُک وچ مِٹّی لَے کے تے
اپنْی اوس جاگیر تے ہسّی جاندا سی

سندھو جِہڑا سبھ تَوں پہلاں رویا سی
اوہیو ای اخیر تے ہسّی جاندا سی

○

لوکاں بھانڈے ڈولی سی اِک دھی نمانْی دی
نہیں نہیں لگی بولی سی اِک دھی نمانْی دی

اوہدی دھی دی عِزّت رُل گئی اے
جِنہے عِزّت رولی سی اِک دھی نمانْی دی

راجا وی تے نوکر سی اِک راجے دا
رانْی وی تے گولی سی اِک دھی نمانْی دی

بابل دے نل وِیرا وی مر چلیا سی
تاں تے ہمت ڈولی سی اِک دھی نمانْی دی

ماں دے ہتھوں ای بند ہو گئی اے
ماں نے ای اکھ کھولی سی اِک دھی نمانْی دی

○

وکھو وکھ تصویراں دا اِک میلا سی
میرے تنَ تے لِیراں دا اِک میلا سی

راتیں اکھّاں وچ اِک سُفنا سی
سارا دن تعبیراں دا اِک میلا سی

مینوں کِھڑے جُرم چ پھاہے لاندے او
میرا تے نہیں پیراں دا اِک میلا سی

اوہ وی تے اج کلّی رہ گئی اے
جہدے پِچھّے وِیراں دا اِک میلا سی

اودھر سندھوّ پُھل تے پُھل پئے ڈِگدے سن
ایدھر تے بس تِیراں دا اِک میلا سی

○

تھوڑا چِر نہیں بہُتی دیر کُڑتن ویکھی اے
مَیں زندگی دے وِچ ڈھیر کُڑتن ویکھی اے

دل ہوندا اے سارا ای بس پائیا کُو
پائیے دے وچ سیر کُڑتن ویکھی اے

بیری تے نہیں نِم تے پکیا ہووے گا
اوسے ای تے بیر کُڑتن ویکھی اے

لگدا اے نہ سون گِیاں، نہ مرن گِیاں
اکھّاں نے اج فیر کُڑتن ویکھی اے

اوہدی ہر اِک رات پتاسے پیتے نیں
میری ہر سویر کُڑتن ویکھی اے

○

اَتھری تے مُونہہ زور نہیں لگی
ٹور تیری اج ٹور نہیں لگی

میتھوں مُکھ پرتاون ویلے
اَکھ تیری تینوں چور نہیں لگی

اِکو سیں نل حال سو بھیڑا
دِل نُوں حالے دوہر نہیں لگی

تُوں کہنا ایں سینے لگیاں
مَیں کہناں اِک پور نہیں لگی

تیرا حال کیوں میرے والا
تینوں سٹ کوئی ہور نہیں لگی

○

رِیجھاں دی وَل سکّی کِتھے
پیار کہانی مُکی کِتھے

مارن والے نُوں نہ ویکھو
ویکھو گولی ٹُھکّی کِتھے

گِدڑاں توں بگھیاڑاں پُچھیا
کیوں بئی ہرنی لُکی کِتھے

کانا لاڑا، اکھّے جانجی
خورے ایہ جنج ڈُھکی کِتھے

میرا اوہدا جوڑ کیہ سندھوؔ
یکا کِتھے، ڈُکی کِتھے

○

ہو کے لِیرو لِیر بڑا ای روندی سی
یار میری تقدیر بڑا ای روندی سی

کل مَیں کجُھ تصویراں ویکھ کے آیا ساں
وچوں اِک تصویر بڑا ای روندی سی

وِنجھلی دے نل رانجھن وی مر چلیا سی
اوتھے اج اِک ہیر بڑا ای روندی سی

جِھڑی ماڑے دی گل کر کے مر گئی اے
اوہنوں اِک جاگیر بڑا ای روندی سی

وِیراں والی نازاں دے نل ہسدی سی
جہدے نہیں سن وِیر' بڑا ای روندی سی

○

Scanned with CamScanner

رکھ کے مینوں یار نشانے تے
تِیر نیناں دے مار نشانے تے

جے آوے تے گولی ماراں
دُکھاں دا کوئی ڈار نشانے تے

ویلیا میری راہ نہ ڈکیں
اج ای اِک سردار نشانے تے

دِل دا پنچھی نسدا نسدا!
آیا آخرکار نشانے تے

سندھوؔ ول ای سبھّے اکھّاں
سندھوؔ ای ہر وار نشانے تے

○

پُورے لا کے پیَر کھلوتا ہویا سی
پائی دے وِچ زہر کھلوتا ہویا سی

اوتھے پیار کدوں کُو اپڑے گا
جِتھے جا کے وَیر کھلوتا ہویا سی

اِک بنّدا ای بیٹھا ہویا سی
اَگے پُورا شہر کھلوتا ہویا سی

مطلب مگروں ساہویں اکھیاں دے
سجن نہیں، کوئی غیر کھلوتا ہویا سی

پِچھّے ڈانجھ دے پھِنڑ لگے ہوئے سی
اَگے بُھکھ دا قہر کھلوتا ہویا سی

○

رِیجھاں، سدّھراں، چاواں تیری
اِک نہیں منْ ساہواں تیری

مَیں ویلے نُوں جد وی چھیڑاں
آکھے دھون مَیں لاہواں تیری

مَیں تے چُوری پا دتی اے
اَگوں مرضی کاواں تیری

اِک سوہنْی وی تار نہ سکیوں
ایہ کرتُوت چنھاواں تیری

مَتّھے وٹ ای پا لینّدا اے
جِہنوُں گل سُناواں تیری

○

کالے گھُپ انھیرے نُوں نہ چھیڑِیں
مُڑ جا ایس لٹیرے نُوں نہ چھیڑِیں

چھیڑیں گا، پچھتاویں گا
کاکا، بُڈھے ٹھیرے نُوں نہ چھیڑِیں

جے مَنّے تے سبھ کجھ کَہ لئیں
ویہرے تے دِل ویہرے نُوں نہ چھیڑِیں

کیہ پتا اے دوہاں چوں سَپ کِہڑا
سَپ دے نال سپیرے نُوں نہ چھیڑِیں

لیکھا مُڑ جا ایس واری تے مُڑ جا
ایس واری گھر میرے نُوں نہ چھیڑِیں

○

تِن شعر

جِنّے رکھے اونے نہیں سن
گِنّے سن پر پونے نہیں سن

دل دی تکڑی وچ کیہ تُلدے
سجن سن پر سونے نہیں سن

کیوں بئ دھباں کِسراں اُگیاں
لائے تے مَیں جھونے نہیں سن؟

○

Scanned with CamScanner

جیون دی ہر راہ دے اُتے
بیٹھا اے کوئی ساہ دے اُتے

پیار دے اُتے وَیر نہ رکھیں
زہر نہ رکھیں چاہ دے اُتے

سبھ تے اِک گواہ پیا بُھگتے
بُھگتے کون گواہ دے اُتے

اَکھ سواہ تے اتھرُو کیرے
کِھڑ پئے پھُل سواہ دے اُتے

سندھوؔ جیون ڈوراں چھڈ دے
سجن بے پرواہ دے اُتے

○

وِگڑے یار بندوقاں چلیاں
وارو وار بندوقاں چلیاں

لَے لو جِنّے جِنّے لیَیْاں
بنّدے مار بندوقاں چلیاں

چنگے دین دے راکھے جمے
رب دے گھار بندوقاں چلیاں

اوتھے دھرتی لہُو وچ نھاتی
جِتھے چار بندوقاں چلیاں

وَٹ دا رولا مُک نہ سکیا
آخرکار بندوقاں چلیاں

○

سَپ توں بُہتا زہر وکھاواں
بندے وچ ای ٹھہر وکھاواں

انھی راج کریندی پئی اے
آ تینوں اِک شہر وکھاواں

ماڑے گھر نُوں لُٹیا توں اے
چل ٹُر تیرے پیَر وکھاواں

کَنّج کہنا ایں ہنجُو سُک گئے
مَیں ہنجُواں دی نہر وکھاواں

توں تکیا اے پیار ای سندھوؔ
جے آکھیں تے وَیر وکھاواں

○

اُچیاں نیویاں باتاں نے ڈنگ مارے نیں
ذاتاں نُوں اج ذاتاں نے ڈنگ مارے نیں

مَیں ساون نُوں سَپ لکھن دی سوچ رہیاں
اینے کُو برساتاں نے ڈنگ مارے نیں

جد وی آئیاں قسم خدا دی ماڑے نُوں
عیداں تے شبراتاں نے ڈنگ مارے نیں

زخمو زخمی ہو گئی دھرتی کاغذ دی
کِنّے قلم دواتاں نے ڈنگ مارے نیں

نالے مینوں ٹنگیا سوچ دی سُولی تے
نالے مینوں راتاں نے ڈنگ مارے نیں

○

کدھرے اَڑ گئی اَکھ وچ آ کے
نیندر کھڑ گئی اَکھ وچ آ کے

جگراتے دی اِک ناگن کالی
راتیں وڑ گئی اَکھ وچ آ کے

کنّج کہنا ایں ایڈی دُنیا
آ' لے تڑ گئی اکھ وچ آ کے

اکھّاں چوں اِک اَکھ نکل کے
اَکھ نُوں لڑ گئی اَکھ وچ آ کے

اَدّھی سدّھر دِل وچ سڑ گئی
اَدّھی سڑ گئی اَکھ وچ آ کے

○

Scanned with CamScanner

سُکے رُکھ تے چِیک پئیاں سی رُتاں
اینے دُکھ تے چِیک پئیاں سی رُتاں

میری بُھکھ تے کسے نہ رولا پایا
اپنْی بُھکھ تے چِیک پئیاں سی رُتاں

کدھرے زردی کدھرے پھٹ سی نیلے
اج اِک مُکھ تے چِیک پئیاں سی رُتاں

اپنْے سُکھ لئی کِنا چِر سن لڑیاں
میرے سُکھ تے چِیک پئیاں سی رُتاں

اُجڑی وی تے چیتر رُتے اُجڑی
اوسے سُکھ تے چِیک پئیاں سی رُتاں

○

جسراں سپ، مداری نُوں ڈنگ لینّدا اے
لالچ گوڑھی یاری نُوں ڈنگ لینّدا اے

رب دی قسمے ڈنگن تے آ جاوے جے
بُوہا نال دی باری نُوں ڈنگ لینّدا اے

کدی تے اَکھّر وی پھُل بن جاندے نیں
کدی لیکھ لکھاری نُوں ڈنگ لینّدا اے

بُھکھ دے سَپ توں کھڑا بچیا اے
ایہ تے دُنیا ساری نُوں ڈنگ لینّدا اے

جِنھّڑے ویلے لہندے نیں گھُنڈ شرماں دے
کوٹا فِر کناری نُوں ڈنگ لینّدا اے

○

جنّے وی سن گھر دے بُوٹے
سارے نکلے سر دے بُوٹے

مَیں کدی نہیں اُگن دِتے
دل دے ویڑھے ڈر دے بُوٹے

ربّا ساڈی ماں بولی دے
سبھ توں اُچے کر دے بُوٹے

اوہدے گھر نیں پھُل وی سارے
جہدے گھر نیں زر دے بُوٹے

ماڑے دے کیہ بُوٹے سندھوؔ
بُوٹے زوراور دے بُوٹے

○

سوہنْی دھرتی دے وچ سوہنْے رنگ بھرو کھاں سوہنْیو
سوہنْے او تے سوہنْے ای فر کم کرو کھاں سوہنْیو

ڈر دے کولوں ڈردا ہویا، ڈر نُوں ڈر ڈراوے
ڈردے کولوں ڈرنْا کاہدا، نہ ڈرو کھاں سوہنْیو

ہس ہس بولو، ہس ہس ویکھو، ہس ہس جینْا سِکھو
دُکھ ملے تے ہس ہس کے دُکھ جرو کھاں سوہنْیو

اکھّاں دے وچ اکھّاں پا کے اکھّاں نُوں ٹھنڈ پاؤ
اکھّاں دے نل اکھّاں ٹھرنْا انج ٹھرو کھاں سوہنْیو

اکٹھیاں جینا' اکٹھیاں مرنا' اکٹھیاں مرنا جینا
نال مرن دا وعدا اے تے نال مرو کھاں سوہنیو

چانن دے نل چانن لئے کے چانن ای بن جاؤ
چَن دے وانگوں چَن دے اَگے چَن دھرو کھاں سوہنیو

گل چوں سندھوآ گل نکلی گل چوں گل نے ٹُرنا
کِھڑی گلوں گل نہیں کردے' گل کرو کھاں سوہنیو

○

Scanned with CamScanner

بال بال کے لکھاں دِیوے
کر لئیاں نیں اکھّاں دِیوے

کِتھّوں کِتھّوں ہنیر مُکاواں
کِتھے کِتھے رکھاں دِیوے

سچّے سن تے ہنیری وچ وی
دیندے پئے نیں دَکھاں دِیوے

وچوں لہُو دا چسکا آوے
سچے جد مَیں چکھاں دِیوے

لکھاں جو نہ بالے سندھوؔ
بال دتے نی ککھاں دِیوے

○

اِکو ویلے دو منگدا اے
ہاڑ منگدا اے، پوہ منگدا اے

جِہڑا سانوں پھُل نہیں مَندا
اوہیو ای خُشبو منگدا اے

جِہڑی پیو دے وَس نہ ہووے
بچّا شے وی اوہ منگدا اے

نالے سانوں بلن نہیں دیندا
نالے ساتھوں لوء منگدا اے

قسمے ہس کے منگیا سُو
دِتی جا سُو جو منگدا اے

○

Scanned with CamScanner

پانْی دی اِک لپ تے لڑنا اے
بندیاں نے تپ تپ تے لڑنا اے

میرے پِچھّوں ونڈاں پَین گِیاں
پُتّراں مینوں نپ تے لڑنا اے

مُڑ جا عشق زہریلا ای
سَپ ای سَپ تے لڑنا اے

ہولی ہولی پیار دے رُکھ نُوں
لوکاں مُڈھوں کپ تے لڑنا اے

جِنڑے حداں پا کے ملدے نیں
اوہناں حداں ٹپ تے لڑنا اے

○

Scanned with CamScanner

میرے ہتھاں بدّھیاں نُوں ای مَن لیندا
پورے نہیں تے اَدھیاں نُوں ای مَن لیندا

اوہدے گھر اسیں آپ تے نہیں نہ آئے ساں
سدّیا ساہو تے سدیاں نُوں ای مَن لیندا

میرے سِر تے بھار وی اوہدا اپنا سی
مینوں نہیں تے لدیاں نُوں ای مَن لیندا

میرے تے ہُن دُکھ وی حدوں ودھ گئے نیں
میرے دُکھاں ودھیاں نُوں ای مَن لیندا

سندھوؔ جیکر مَنّیا نہیں سی لِیراں نُوں
فِر اوہ پاٹے گدیاں نُوں ای مَن لیندا

○

تیرے میرے رُکھ وی اِکو جِنّے
بُھکھ وی اِکو جِنّ، دُکھ وی اِکو جِنّے

تیری میری پُونجی اِکو جِنّ
ساہ وی اِکو جِنّے، سُکھ وی اِکو جِنّے

تیرا میرا فرق نہیں رَتی ماسا
رُوپ وی اِکو جِنا، مُکھ وی اِکو جِنّے

دوہاں نے ای اِکو جہے پُت جمے
دھرتی اِکو جنّے ماں دی سُکھ وی اِکو جِنّے

دوہاں برو بروبر بندے مارے
موت وی اِکو جِنّے، بُھکھ وی اِکو جِنّے

○

زندگی دی کوئی حد وی ہووے
ذات نسل تے جد وی ہووے

قسمے پیریں ڈِگ پاں گے
تیرے توں کوئی ودھ وی ہووے

بندے دی کوئی سوچ وی ہووے
بندے دا کوئی قد وی ہووے

روز وچھوڑا آ بہندا اے
جاوے ایتھوں رَد وی ہووے

بندے اُتے شد جے ہووے
بندے اندر مد وی ہووے

○

سوہنْی شے نُوں تھلّے نہیں رکھ سکیا
اوہ کجُھ میرے ولّے نہیں رکھ سکیا

مَیں اوہدی ہر سُولی چُکی پھِردا ساں
اوہ میرے دو چھلّے نہیں رکھ سکیا

مَنّیا اوہدا وی کجُھ بچیا نہیں
مَیں وی تے کجُھ پلّے نہیں رکھ سکیا

سستا منگے وی رکھ لینْدا اے
مہنگا کدی سَوَلّے نہیں رکھ سکیا

ہیتھوں میرا دِل وی منگی جاندا اے
نین میرے اوہ کلّے نہیں رکھ سکیا

○

Scanned with CamScanner

دِل میرا وی ہر گیا سی راتیں
میرے ہتھوں مر گیا سی راتیں

نہ سجنؔ، چنؔ، نہ جُگنُو تارے
کِھڑا چانن کر گیا سی راتیں

جہدی راہ وچ لُٹی گئی مزدوری
خورے کِساں گھر گیا سی راتیں

میرے کولوں کھوہ کے سارے سُفنے
نیندے تیرا سر گیا سی راتیں

اِک واری تے میرا ای پرچھاواں
میرے کولوں ڈر گیا سی راتیں

○

Scanned with CamScanner

دوہاں چوں اِک ذات کھڑیجی ہووے گی
یاں اوہ یاں کالی رات کھڑیجی ہووے گی

حد اوہ اکھّاں روئیاں ہون گِیاں
بدّلاں توں برسات کھڑیجی ہووے گی

جِھڑا میرے وانگوں رُلیا پِھردا اے
اوہدی کوئی سوغات کھڑیجی ہووے گی

لکھن لئی اوہنوں لہُو نہیں لبھیا ہووے گا
یاں فِر قلم دوات کھڑیجی ہووے گی

ہاسے پِچھّے خُشیاں رُلیاں ہون گِیاں
عید پِچھّے شبرات کھڑیجی ہووے گی

○

جسُے دی گرمی ساہواں دا سیکا
بھُلدا نہیں اوہناں باہواں دا سیکا

بدلے نیں ایویں رُتاں دے موسم
دُھپاں توں بُہتا اے چھاواں دا سیکا

محلاں چوں اُٹھدے نیں خُشیاں تے ہاسے
جُھگیاں چوں آوندا اے ہاواں دا سیکا

وَیراں کرودھاں نے ساڑی حیاتی
دھرتی تے ودھیا گناہواں دا سیکا

رب توں جے منگیں تے ایویں ای منگیں
انبراں تے اپڑے دُعاواں دا سیکا

○

بول توں ایسراں سچ نی جِنّدے
بھانبڑ پوے مچ نی جِنّدے

موت وی اج مُونہہ پرے ڈِگے
اِنج سُولی تے نچ نی جِنّدے

سپاں نال بلیّے پا لئے
بندیاں کولوں بچ نی جِنّدے

ایس لئی جگ دا ہاسا بن گئے
سجن نکلے کھچ نی جِنّدے

ساہواں اِک دن کہ دینّا اے
جا تیرے نل کچ نی جِنّدے

○

گُوڑھی ٹھنڈی چھاں دا بُوٹا
سبھ توں سنگھنا ماں دا بُوٹا

دِل دے ویڑھے وچ اے کلّا
اج وی تیرے ناں دا بُوٹا

دوہاں سی رَل وعدے بیجے
سُکیا اوہدے داں دا بُوٹا

وِرلا وِرلا نظریں آیا
سچ دے نال نیاں دا بُوٹا

اوڑک اُگ ای پَینّدا اے
نانہہ دی تھاں تے ہاں دا بُوٹا

○

کوڈیاں دے بھاء کِنّے لعل وِچ دِتے نیں
دناں پِچھّے اوہنے میرے سال وِچ دِتے نیں

کرنا ایں گل روز کھڑے دستور دی
تیرے دستور ساڈے بال وِچ دِتے نیں

سدّھراں تے رِیجھاں والی اِک مٹیار نے
بُھکھّاں ہتھوں رُوپ تے جمال وِچ دِتے نیں

ایہناں دوہاں رَل کے سی مینوں سُولی چاڑھیا
ایسے لئی مَیں سوچ تے خیال وِچ دِتے نیں

ویلے ہتھوں خورے سندھوؔ کِنا مجبور سی
ہاسے اوہنے خُشیاں دے نال وِچ دِتے نیں

○

اَتھرے تے مُونہہ زور توں اَگے
مَیں ویلے دی ٹور توں اَگے

کُنڈی سی اِک ڈور توں اَگے
مَیں کُنڈی تے ڈور توں اَگے

کانی توں سی انھی کاٹھی
پَنڈ ویکھی اے چور توں اَگے

اِک دنیا تے ایہ وی دُنیا
اِک دنیا اے گور توں اَگے

سندھوؔ توں کوئی ہور سی اَگے
سندھوؔ سی کسے ہور توں اَگے

○

جِڑے ویلے بھُر کے زندگی ڈَلیاں دے وچ تُلی
اوس ویلے فِر رَت میری وی پلیاں دے وچ تُلی

نِکا جہیا کم کسے دا ڈاڈھا اُچا ہویا
نِکّی جہی اِک گل کسے دی وَلیاں دے وچ تُلی

ویلے نے اج پتھر وی سن پُھلاں نال پروئے
کنڈیاں دی اِک ٹہنی وی اج کلیاں دے وچ تُلی

اپنی اکھ چوں ڈِگن مگروں اینا سستا ہویا
ہٹیاں تے نہیں جِنّد میری فِر گلیاں دے وچ تُلی

ساری عمراں ای نہ سندھوّ اِک تکڑی توں ڈِگی
لیکھاں والی لیک میری بس تلیاں دے وچ تُلی

○

جو میرا دلدار نہیں بنْیا
میں وی اوہدا یار نہیں بنْیا

مَیں ای سارے دُکھ سنبھالاں
مَیں کوئی دُوجی وار نہیں بنْیا

پہلاں کمی ڈر تے لاہوے
فر آکھیں سردار نہیں بنْیا

جہدی بنْیا جِت ای بنْیا
مَیں کسے دی ہار نہیں بنْیا

وَیر نے بمب بنّا لئے نیں
پیار توں کوئی ہتھیار نہیں بنْیا

○

خورے کِنّے سال سزاواں بھگتن گے
ساہ جِنّدڑی دے نال سزاواں بھگتن گے

ظلم کماون والا ایہ گل بھُلے نہ
اِک دن اوہدے بال سزاواں بھگتن گے

جِہناں دتے سانوں روئے عمراں دے
اوہ بندے ہر حال سزاواں بھگتن گے

وَیراں ہتھوں سونے ورگی دھرتی نُوں
کر کے اِک دن لال سزاواں بھگتن گے

سندھوؔ ویکھیں اِک دن ماڑے دا
جِہناں کھادا مال سزاواں بھگتن گے

○

کلّے کارے آں
فِر وی بھارے آں

تینوں دیئے کیہ
آپ اُدھارے آں

ویکھیں رولیں نہ
ٹُٹّے تارے آں

قدراں اوہنوں نیں
جِہنوُں پیارے آں

جیبوں خالی ساں
تاں تے ہارے آں

○

Scanned with CamScanner

سدّھراں نُوں دفنایا ہتھیں ریجھاں دے سر کپے
کِنّے ای چاء دل دے ویڑھے قبراں کھٹ کے نپے

ہجر تے دُکھاں ڈِیکاں لا کے رَت جگر دی پیتی
تیرے باجھ حیاتی دے دن سُولی اُتے ٹپے

ویلے مینوں گُڑھتی دے وچ خورے کیہ کجھ دتا
ٹھونہیاں نال یارانے میرے سپاں نال بلپّے

وڈے ہویاں ساڈے کولوں اِک وی گھر نہ بنْیا
نِکّے ہوندیاں کِنّے گھر سن پیَراں اُتے تھپے

بَوٹی بَوٹی جِہناں نُوں میں سندھوَ ماس کھوایا
لوڑ پئی تے اوہناں یاراں لائے لارے لپے

○

روسے پچھّے سُٹ کے ملیے
آ سجنّا اج گھُٹ کے ملیے

مَتّھے بھورا وٹ نہ ہووے
جِہنوُں ملیے، ٹُٹ کے ملیے

اِک دُوجے دیاں چوٹاں سہیے
اِک دُوجے نُوں چُٹ کے ملیے

ملنّا ای تے وَیر دے بُوٹے
آ فِر مُڈھوں پُٹ کے ملیے

سندھوؔ سِرے چڑھ جاندا اے
جِہنوُں نیویں سُٹ کے ملیے

○

اِکو ویلے دو دیندا اے
بنّدا نہیں ایہ اوہ دیندا اے

بُڈھے پیو دی مَیلی پگ نُوں
چنگا پُتر دھو دیندا اے

تِتلی آپے لبھ لینّدی اے
جِڑا پھُل خُشبو دیندا اے

ویلے نُوں نہ ڈکے جِڑا
ویلا اوہنوں کوہ دیندا اے

سُکھ نہیں تے دُکھ ای سہی
دِتی جاوے جو دیندا اے

○

کسے دے وی گھر نہ اُگے
دھب جھوائیاں سر نہ اُگے

ایسے گل توں ڈردا رہناں
ویکھیں کدھرے ڈر نہ اُگے

سوچاں تے نہیں اُڈیاں
جدوں ٹیکر پر نہ اُگے

جے اُگے تے تھیّا اُگے
اُگے تے تھرتھر نہ اُگے

دھرتی اُتے پیار ای اُگے
دھرتی اُتے شر نہ اُگے

○

سبھّے وار تریکاں لِکھ لے
ہاڑے لِکھ لے، چیکاں لِکھ لے

میرے لہُو دا لیکھا کر لے
چھنے گِن لے، ڈِیکاں لِکھ لے

دن دے تھلے آساں لِکھ لے
رات دے ہیٹھ اُڈیکاں لِکھ لے

میرے مَتّھے جو کجُھ لکھنا
لِکھ لے واہ کے لیکاں لِکھ لے

سجناں وچ نہیں لکھنا جے توں
مینوں وچ شریکاں لِکھ لے

○

کجھ ٹسکے کجھ گلے چکی پھردا اے
مرلا کنے کلّے چکی پھردا اے

ہولی ہولی سارے ٹٹی جاندے نیں
ویلا بھانڈے پلّے چکی پھردا اے

بہتے پھٹ تے آپے چھل لئے سو
کجھ اجے ان چھلے چکی پھردا اے

یاری وی تے ساسو بدّلاں نال
نین تدے ای وِلھے چکی پھردا اے

جُسیاں تے اج کوڑ کڈھائیاں نیں
اوہ کیوں سُچّے تِلّے چکی پھردا اے

○

ہمت مَن کے ہار نہیں ڈِگدی
ڈِگے تے ہر وار نہیں ڈِگدی

جد وی ڈِگے سِر ڈِگدا اے
سچے دی دستار نہیں ڈِگدی

نیتاں جے کر پکیاں ہوون
رب دی سونہہ دیوار نہیں ڈِگدی

تیرے میرے پیار دی گُڈی
جِنا چر اے پیار، نہیں ڈِگدی

میری اَکھ دے وچوں اَتھر
ڈِگے وی تے باہر نہیں ڈِگدی

○

بلدا سینا ٹھریا وی تے ٹھریا کھڑی رُتے
جے کوئی بدّل ورھیا وی تے ورھیا کھڑی رُتے

ساری عمراں اسیں نمانْے جھدے تے رہے مردے
اوہ ساڈے تے مریا وی تے مریا کھڑی رُتے

چیتر رُتے ہانْی چھڈ گئے پھُلاں دی رُت بیلی
مَیں ایہ صدما جریا وی تے جریا کھڑی رُتے

میرِیاں اکھّاں ویکھدِیاں رہیاں منظر تھل دے ورگے
پانْی تے پھُل تریا وی تے تریا کھڑی رُتے

ساری عمراں ظلم کمائے ڈھیر گناہ وی کیتے
سندھوؔ رب توں ڈریا وی تے ڈریا کھڑی رُتے

○

جد وی اوہدے مُکھ ہسدے ویکھے نیں
پھُلاں تے مَیں پھُل ہسدے ویکھے نیں

کجھ بندے تے ایویں ہسدے رہندے نیں
کجھ بندے مَیں مُل ہسدے ویکھے نیں

ویکھیا اے مَیں روندیاں اینھے شگناں نُوں
ساتے تے مَیں قُل ہسدے ویکھے نیں

جِنھاں نُوں نہ ہوون خبراں جین دیاں
اوہیو ای مَیں فُل ہسدے ویکھے نیں

سندھوؔ ورگے وی مَیں پاگل دُنیا تے
کر کے سبھ کجھ گُل ہسدے ویکھے نیں

○

گورے اندروں لاکھے نکلے
انّھے ڈھیر سجاکھے نکلے

راتیں شہر چ ڈاکا وجیا
ڈاکو شہر دے راکھے نکلے

میرے وَس وچ میں ساں اینا
ساہ وی اوہدے آکھے نکلے

چھیلے تے کجُھ لوڑ لے گئے
کیہ کماد وساکھے نکلے

دل ویڑھے اِنج دُھنیاں یاداں
اکھ جیوں نِیر دھواکھے نکلے

○

جِڑے گھر وچ ماں نہیں ہوندی
دُھپ ہوندی اے، چھاں نہیں ہوندی

دُکھڑے ہڑھ لیاوندے نیں
ایویں اکھ چنھاں نہیں ہوندی

نہ رہویں تے تیری مرضی
دل توں وڈی تھاں نہیں ہوندی

چُپ دا دُوجا ناں مجبوری
چُپ کدی وی ہاں نہیں ہوندی

سجناں دل نُوں ایسراں سمجھیا
جِسراں کوئی سراں نہیں ہوندی؟

○

وِڑھی سڑھی سیر سیاپا
عشق اے میرے وِیر سیاپا

کھڑا بیلے مجھیاں چارے
پا گئی ایویں ہیر سیاپا

بیتے ویلے یاد کراوے
سجن دی تصویر سیاپا

دل دیاں سبھّے جگ نُوں دَسے
اکھّاں دے وچ نِیر سیاپا

سِر دا سائیں پاگل ہویا
پایا اج اِک پِیر سیاپا

○

لُٹ کے دل دا شہر تے مُکرّ جاندے نیں
لوکیں ایتھے پیَر تے مُکرّ جاندے نیں

نال مرن دے کیتے قول قراراں توُں
نبضاں جاون ٹھہر تے مُکرّ جاندے نیں

باز نہیں آوندے پہلاں کم وگاڑن توَں
ودھ جاوے جے وَیر تے مُکرّ جاندے نیں

اگلے پاہرے ہر کوئی پیار جتاوندا اے
ہو جائے پچھلا پہر تے مُکرّ جاندے نیں

ویکھیا اے مَیں سندھوّ ایتھے یاراں نوُں
ہتھیں دے کے زہر تے مُکرّ جاندے نیں

○

انھّے، موہرے، لُولھے گلّاں کردے نیں
ویکھ لو سانوں گولے گلّاں کردے نیں

پائیے نالوں ودھ گیا بھار چھٹاکی دا
سیراں نُوں اج تولے گلّاں کردے نیں

اِک تے سانوں جھڈو اکھّاں کڈھدے نیں
اُتوں روز وچولے گلّاں کردے نیں

پکّے سجن گل نہیں کردے سجناں دی
اکثر ڈِھڈ دے پولے گلّاں کردے نیں

سندھوؔ ایہتے قدر ای نہیں اناراں دی
ایس لئی تے چھولے گلّاں کردے نیں

○

یاراں نے کھا لیا' یارِیاں نے کھا لیا
دل میرا دل دارِیاں نے کھا لیا

بچیا نہیں اِک وی مکان ساڈے پِنڈ دا
سارا ساڈا پِنڈ سردارِیاں نے کھا لیا

دَسو کیہ مَیں آکھاں اج اوس مٹیار نُوں
رُوپ جہدا گوٹے تے کناریاں نے کھا لیا

اِکو ای سی رُکھ جِڑا چھاں ونڈی جاندا سی
اوسے نُوں ای روگاں تے بیماریاں نے کھا لیا

سبھّے ای پٹاریاں چ سو سو سَپ نیں
دیس میرا دیس دے مدارِیاں نے کھا لیا

○

بالاں دی اِک ڈھالْ بیٹھی ہوئی سی
جِسراں پرھیں سیالْ بیٹھی ہوئی سی

اِک راجا تے کاغذ چُگدا پِھردا سی
رُوڑی تے اِک رالْ بیٹھی ہوئی سی

ہونْ توں مَیں جِتھے جا کے لُکیا ساں
اوتھے ای اونترجالْ بیٹھی ہوئی سی

گُنگے دے نل بولا ٹُریا جاندا سی
انھی دے نال کالْ بیٹھی ہوئی سی

ہور کسے نُوں کِسراں کول بٹھا لیندّا
سندھوؔ کول کہالْ بیٹھی ہوئی سی

○

شام سویرے بَہہ کے موجاں کردے نیں
اتھرُو اکھ وچ رہ کے موجاں کردے نیں

اوہناں کولوں ڈھا کے موجاں نہیں ہوندِیاں
میرے ورگے ڈھے کے موجاں کردے نیں

جِنّے وی نیں سارے ای پھُل دھرتی تے
تیرے توں رنگ لَے کے موجاں کردے نیں

تگڑا سبھ کجھ کر کے روندا رہندا اے
ماڑے سبھ کجھ سَہہ کے موجاں کردے نیں

مَیں اوہناں دی سُن کے موجاں کر لیناں
جِنڑے پاگل کَہہ کے موجاں کردے نیں

○

مَیں، میرا دِل، میری اکھ، میری جان
آہ لَے، ایہ لا پھڑ، لَے رکھ میری جان

میری من، میری سُن، میرا بن، مینوں ویکھ
نہ لڑ، نہ رُس، نہ ہو وکھ میری جان

آ بَہہ، کجھ کَہہ، کجھ دَس، کجھ ہس
کجھ کھا، کجھ پی، کجھ چکھ میری جان

ایویں کر، اِنج کر، ایہ کر، کجھ کر
نہ جا، نہ رُل، نہ بن کلکھ میری جان

جد ویکھاں، جدوں ویکھاں، جے ویکھاں، ویکھی جاواں
تیرا مُکھ، تیرا رُوپ، تیری دَکھ، میری جان

مَیں رَتی، مَیں ماسا، مَیں کوڈی، مَیں ککھ
تُوں سو، تُوں لکھ، نہیں سوا لکھ میری جان

○

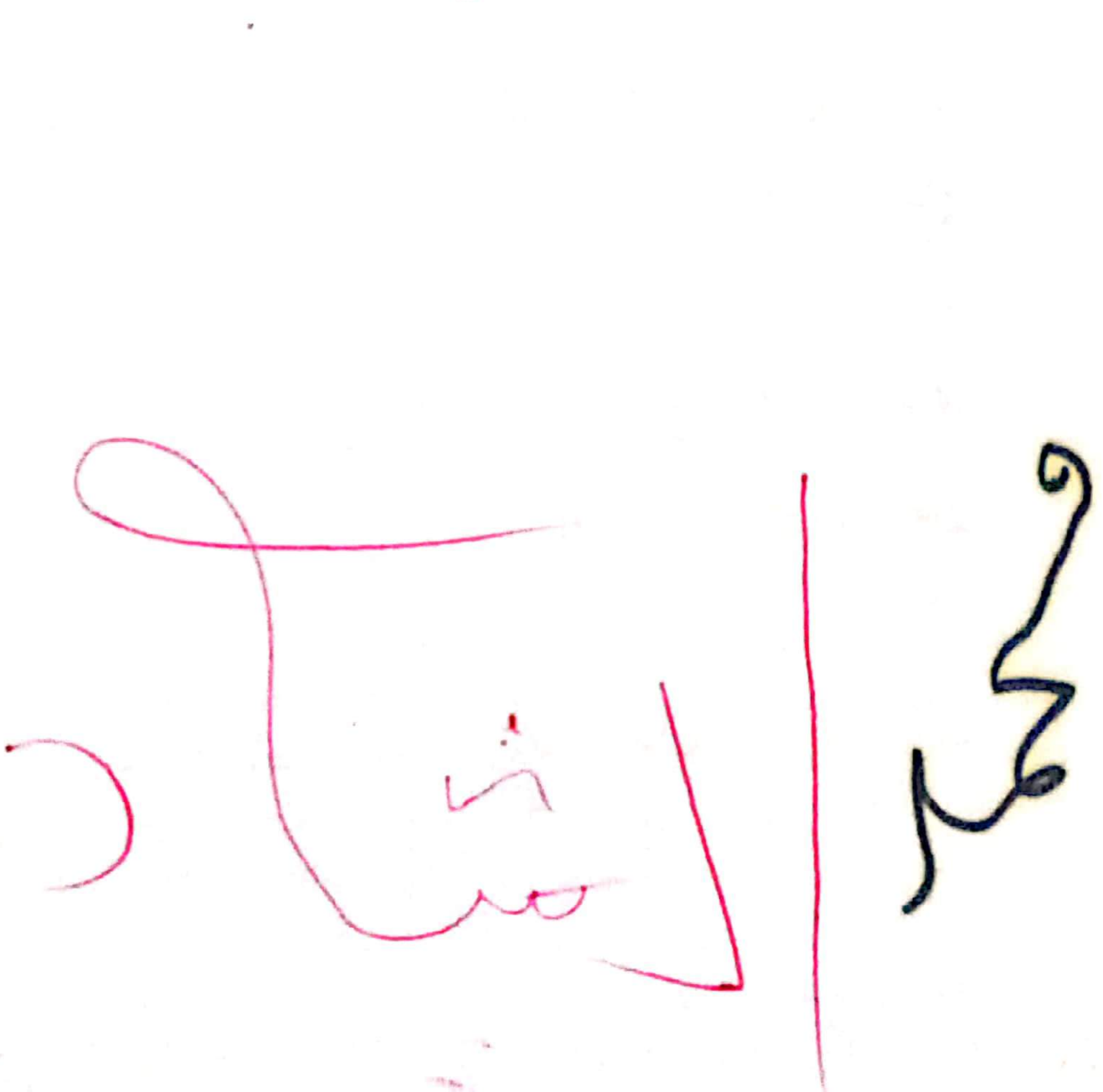

لہُو تے لہُو دا زور نشا اے
ایس توں ودھ کیہ ہور نشا اے

یار تے دولت ڈھیر نشیلے
دوہاں دا ای چور نشا اے

میرے لئی تے چُپ نشا اے
اوہدے لئی تے شور نشا اے

یاں اے میرے اکھ نشیلی
یاں فِر تیری ٹور نشا اے

اوہدی اکھ دا اِک وی موتی
جے مَیں دیواں کھور نشا اے

○

ارشاد

میری اَکھ دے اندر سُتّا
پُورا اِک سمندر سُتّا

نیندر نے وی حد چا کیتی
مسجد سُتّی، مندر سُتّا

کِسراں مَیں اُچی بولاں
جِبّھ دے اُتے جندر سُتّا

سیجاں والے نیند نُوں ترسے
کنڈیاں وچ قلندر سُتّا

○

ارشاد

ہاسے، خُشیاں، پیار پرانہہ ای رہن دے
رہن دے بس یار پرانہہ ای رہن دے

پہلاں مینوں دُکھاں نال نجٹھن دے
سُکھاں نُوں اِک وار پرانہہ ای رہن دے

لیکھ نُوں ایویں واجاں ماری جانا ایں
سَپ دا کیہ اتبار پرانہہ ای رہن دے

تیری اکھ دے وار تے سارے جھل لئے نیں
ہُن تے ایہ تلوار پرانہہ ای رہن دے

دینی اُو تے سُکھ دی ونجھلی دیندا جا
ساڈے تَوں ہتھیار پرانہہ ای رہن دے

○

جگ توں وکھری راہ تے لکھیا
سچ مَیں اِک اِک ساہ تے لکھیا

تختاں والے کنّبن لگ پئے
جد ماڑے دی ہاہ تے لکھیا

دل دے لہُو وچ قلم ڈبو کے
سجن بے پرواہ تے لکھیا

قِصّا سڑِیاں رِیجھاں والا
ہنجُواں نال سواہ تے لکھیا

میرے اکھّر بھانبڑ بن گئے
جد وی بُلھّے شاہ تے لکھیا

○

سُکھاں دا سی کال، نہیں رَج کے سُتّا
نیندر کھیڈی چال، نہیں رج کے سُتّا

دوویں ای ساں اِک دُوجے لئی جاگے
لیکھ وی میرے نال نہیں رج کے سُتّا

دَسو اوہنوں نیندر کِسراں آوندی
جہدا اِک وی بال نہیں رج کے سُتّا

تینوں تے اِک رات نے پاگل کیتا
مَیں کِنّے ای سال نہیں رج کے سُتّا

میرے دن تے رات نیں پورا جاگے
میرا ماضی حال نہیں رج کے سُتّا

○

پیار دیاں سوغاتاں اکھ وچ پہیاں نیں
بدّل کیہ برساتاں اکھ وچ پہیاں نیں

کِنّے ای جگراتے بُھگت کے بیٹھے آں
اجے وی کُجھ راتاں اکھ وچ پہیاں نیں

میرے دل تے دُکھڑے روز اُلیکن لئی
لکھاں قلم دواتاں اکھ وچ پہیاں نیں

کِنّے ماتم اکھ دے وچوں لنگھ گئے نیں
کِنیاں ای شبراتاں اکھ وچ پہیاں نیں

آ کے ویکھ لَے اپنْیاں تصویراں نُوں
حالے وی کم ذاتاں اکھ وچ پہیاں نیں

○

اکھّاں بھاویں تِڑکیاں نیں فیر وی
مَیں تے رِیجھاں رِڑکیاں نیں فیر وی

دِل دے سارے بُوہے ای بند سہی
کُھلیاں اجے دو کھڑکیاں نیں فیر وی

مَنیا اوہدے صبراں دی حد سی
بلھیاں تے کجُھ تِھڑکیاں نیں فیر وی

لوڑاں میرا بُوہا ای نہیں چھڈدیاں
کئی واری مَیں جِھڑکیاں نیں فیر وی

بھاویں سی رُت اُجڑی بہار دی
مَیں خُشبوواں چِھڑکیاں نیں فیر وی

○

مُلاں کیتی جانا ایں تُوں ایہ کیہ حال مسیتاں دے
بمب چلاون لگ پئے نیں اج پڑھ کے بال مسیتاں دے

تیرے ڈِھڈ دی اَگ نے خورے کیہ کیہ قہر کمائے نیں
چندے کھا کے رجیا نہیں تُوں کِنّے سال مسیتاں دے

دِتی جا تُوں لوکاں نُوں ایہ چکر فرقے بازی دے
روز پواڑے پائی رکھ تُوں کاہدے کال مسیتاں دے

اِکو اِک ای دین دے وچوں کِنّے دین بنا لئے تُوں
پائے تُوں ای جھیڑے نیں اج نالو نال مسیتاں دے

تیری نیّت ٹھیک جے ہوندی تینوں رب دا ڈر جے ہوندا
رب دی قسمے کدی نہ پَینْدے رولے لال مسیتاں دے

○

جتھے جناب نہیں نیں
کھڑدے گُلاب نہیں نیں

اتھرُو شراب ہے نیں
کیویں شراب نہیں نیں

مُلّاں عذاب توں ایں
نہیں تے عذاب نہیں نیں

بندے یاں بمب بُہتے
ہوندے حساب نہیں نیں

اِکو پنجاب کہ کھاں
دو تے پنجاب نہیں نیں

○

شعراں دی تصویر دا متھّا چمُن گے
لوک میری تحریر دا متھّا چمُن گے

سارے پُتر ایس میری ماں بولی دے
ماڑے جہے اِس ویر دا متھّا چمُن گے

غزل میری جد ٹُرے گی رانجھن راہواں تے
بیلے اپنْی ہیر دا متھّا چمُن گے

مینوں پک اے خالی نہیں کوئی موڑے گا
سارے ایس فقیر دا متھّا چمُن گے

میری قسمت میرے ہتھ وچ ہووے گی
لیکھ میری تقدیر دا متھّا چمُن گے

سندھوؔ تیرے سُفنے سچّے ہوون گے
خاب تیری تعبیر دا متھّا چمُن گے

○

Scanned with CamScanner

اِک شعر

تھوڑی اے یاں پُوری دِتی جاندا اے
عشق میری مزدوری دتی جاندا اے

دو شعر

بھر بھر کے چٹیاں تیرے پیار دِیاں
کھٹیاں کیہ مَیں کھٹیاں تیرے پیار دیاں

چل رہیاں نیں دل دے ہر اِک چینل تے
شام سویرے پٹیاں تیرے پیار دیاں

Scanned with CamScanner

نظمان

Scanned with CamScanner

جدوں زندا سی ماں

سوچاں فکراں تے نہ دُکھ سی
ہر پاسے بس سُکھ ای سُکھ سی
ہسدا وَسدا گھر سی ساڈا
وچ سی ٹھنڈی چھاں
جدوں زندا سی ماں

کسے وی شے دی تھوڑ نہیں سی
کجھ منگن دی لوڑ نہیں سی
ساڈے لئی ایہ جگ سی سارا
جنت ورگی تھاں
جدوں زندا سی ماں

اِکّے دُوجے نل پیار سی ساڈا
ہر کوئی رشتے دار سی ساڈا
وَسدے پئے ساں رَل مِل سارے
وَیرھ دا نہیں سی ناں
جدوں زندا سی ماں

دِلاں دے اندر گنڈھاں نہیں سن
بھیَن بھرا وچ ونڈاں نہیں سن
سارے اِکو چلھّے اُتے
کھا پی لیندے ساں
جدوں زندا سی ماں

کسے بلا توَں ڈردے نہیں ساں
جو کردے ساں، ہردے نہیں ساں
کسے دی کوئی پرواہ نہیں سی
رب سی ساڈے داں
جدوں زندا سی ماں

ارشاد

سن سنتالی دی اِک رات

قسمتاں دی موت سی
لیکھاں دا پھیر سی
سہمیاں ہواواں سن
خُونی انھیر سی
ہوکیاں دے جوڑ سن
ہاواں دے بھیڑ سی
ٹوٹے سن تاریاں دے
چَن نُوں تریڑ سی
انّبراں تے سوگ سن
بدّلاں تے وَین سی
لہُو دیاں بارشاں چ
بھِجّے ہوئے نین سی

چیکاں دے ساز سن
ہاڑیاں دے گیت سی
میلاں تے ملاپاں والی
رُت گئی بیت سی
لہُو نل بھریاں
کرُولیاں دی رات سی
وچھوڑیاں دی رات سی تے
سُولیاں دی رات سی
لہُو نل بھریاں
کرُولیاں دی رات سی

Scanned with CamScanner

بمب بناون دی لوڑ کیوں اے؟

دھرتی سانجھی، انبر سانجھے
سانجھے چن تے تارے
بدّل سانجھے، سانجھیاں واواں
سانجھے پھُل ہُلارے
اِکو بابل، اِکو امبڑی
اِکو دے پُت سارے

.

فِر ایہ حداں سرحداں
کیوں نیں؟
ذاتاں قوماں جداں
کیوں نیں؟
وکھری واج تے سدّاں
کیوں نیں؟

اِک دُوجے نل
وَیر اے کاہدا
دِلاں دے اندر
زہر اے کاہدا

دھرتی اُتے
قہراے کاہدا
ایس طرحاں دیاں ونڈاں
کیوں نیں؟
آپو اپنیاں گنڈھاں
کیوں نیں؟
زہر جہیاں ای کھنڈاں
کیوں نیں؟
جگ تے اینا کوڑھ
کیوں اے؟
دھرتی جوڑو جوڑ
کیوں اے؟
بمب بنان دی
لوڑ کیوں اے؟

Scanned with CamScanner

پیڑاں

اِک پیڑ میرا تن من بالے
لہو مزدوراں دا
پی گئے ملاں والے
لہو مزدوراں دا

اِک پیڑ میں آپے پالی
دھرتی جنت جہی
ویکھ انساناں گالی
دھرتی جنت جہی

اِک پیڑ مَیں اج وی پیتی
عزت ماڑے دی
کد کسے نے کیتی
عزت ماڑے دی

اِک پیڑ مینوں سہنْی پئی
جُوہ سی شیراں دی
مَل گِدڑاں نے لئی
جُوہ سی شیراں دی

اِک پیڑ میری جِنّد نُوں کھاوے
ونڈ بھراواں چ
جد وی کوئی پاوے
ونڈ بھراواں چ

اِک پیڑ میری روح نُوں ڈنگیا
ویلا ہاسیاں دا
روندے ہویاں لنگھیا
ویلا ہاسیاں دا

ایویں مردے رہنے آں

یاداں دے میلے اندر
رِیجھاں دے بیلے اندر
راتاں نُوں کلیاں بہہ کے
فکراں تے سوچاں لے کے
ہَوُکے بھردے رہنے آں
ایویں مردے رہنے آں

قولاں تے قسماں پاروں
رِیتاں تے رسماں پاروں
پھُلاں تے خاراں والی
کھیڈ پیاراں والی
جِتدے ہردے رہنے آں
ایویں مردے رہنے آں

سوچاں دے گھیر اندر
گھُپ انھیرے اندر
درد بلاواں کولوں
ہجر سزاواں کولوں
بیٹھے ڈردے رہنے آں
ایویں مردے رہنے آں

بُہتا ای پیار پا کے
زندگی نُوں روگ لا کے
بنھ کے یاداں پلّے
ساری حیاتی کلے
دُکھڑے جردے رہنے آں
ایویں مردے رہنے آں

دِلوں مجبور ہو کے
بہتے ای چُور ہو کے
ڈونگھیاں ویہناں اندر
کسے دے نیناں اندر
ڈُبدے تردے رہنے آں
ایویں مردے رہنے آں

اکھّاں دی پیاس پاروں
کسے دی آس پاروں
ٹھنڈیاں راتاں اندر
فُل برساتاں اندر
پالے ٹھردے رہنے آں
ایویں مردے رہنے آں

سجناں تے یاراں خاطر
لکھاں ہزاراں خاطر
زخماں نُوں سیون پِچھّے
کوڑے جہے جیون پِچھّے
کیہ کیہ کردے رہنے آں
ایویں مردے رہنے آں

Scanned with CamScanner

انّبروں اَگے ہتھ

اسیں باغی ہر قانون دے
اسیں مَندے اِکو پیار
سانوں رُوپ کچہری پُجدی
سانوں منصف پُجدا یار
اسیں باغی ہر قانون دے

اسیں سُولی اُتے نچدے
ساڈی مقتل وچ دھمال
ساتھوں موت ولا کے لنگھدی
اسیں ہونْی دیندے ٹال
اسیں سُولی اُتے نچدے

اسیں سورج دھونْوں پھڑ لیا
اسیں تارے دتے نتھ
ساڈے پیَر ہوا دی کنڈ تے
ساڈے انّبروں اَگے ہتھ
اسیں سورج دھونْوں پھڑ لیا

Scanned with CamScanner

اسیں چیتر قیدی کر لیا
اسیں پوہ نُوں دتا ساڑ
ساڈی اکھ وچ ساون وَسدا
ساڈے دل دے اندر ہاڑ
اسیں چیتر قیدی کر لیا

اسیں ٹھیک نشانے لاوندے
ساڈے سِدھے جاون تِیر
اسیں ٹوٹے کیتے چَن دے
اسیں بدّل دتے چِیر
اسیں ٹھیک نشانے لاوندے

اسیں دِیوے بالے رَت دے
اسیں جُسے لائی اَگ
اسیں آپ انھیرا پھکیا
اسیں روشن کیتا جگ
اسیں دِیوے بالے رَت دے

اسیں یار نُوں کعبہ مَندے
ساڈی دل دے وچ مسیت
سانوں جدھر سجن دِسیا
اسیں اودھر دتی نیت
اسیں یار نُوں کعبہ مَندے

Scanned with CamScanner

اِکّو دیس پنجاب

آ چنّا رَل کٹھیاں وَسیے
سڑدے رہن شریک
دوویں پیئے ساہ ہجر دا
لا کے اِکو ڈِیک

آ چنّا رَل کال مُکائیے
رہن نہ دیئے بُھکھ
سارے لوکیں موجاں مانن
رج ہنڈاون سُکھ

آ چنّا رَل نچیے گائیے
کہیے مٹھڑے بول
دھرتی اُتے پَین دھمالاں
انبریں وجن ڈھول

Scanned with CamScanner

آ چنّا رَل پینگھاں پائیے
پائیے وچ اسمان
واواں سانوں دین ہُلارے
تارے جپھیاں پان

آ چنّا رَل پیار ودھائیے
رَل مِل لوکیں رہن
نہ کوئی بمب مسیتے مارے
نہ ای مندر ڈھہن

آ چنّا رَل امرت ونڈیے
زہر نہ کوئی منگے
نہ کسے نُوں لڑن دو مُوہیاں
نہ کوئی پھنِئر ڈنگے

آ چنّا رَل دوویں تکیے
اِکو جہے کجُھ خاب
اِکو ساڈی بولڑی
اِکو دیس پنجاب

آپے کھاوے ڈنگ

اسیں لبھ لبھ پیڑاں سانبھیاں
اسیں چُم چُم پالے دُکھ
ساڈی جِنّد نے پیہاں کٹیاں
اسیں رج ہنڈائی بُھکھ

ساڈی قسمت روندے مار گئی
سانوں لیکھاں لایا داء
ساڈے کھیرو ہو گئے سُفنے
ساڈے مِٹی رُل گئے چاء

ساڈے سِر تے سورج ہنڈیا
ساڈے لُوں لُوں ککر سیت
ساڈی نال انھیریاں دوستی
ساڈی جھکھّڑاں نال پریت

ساڈا کوئی نہ بیلی جگ تے
ساڈے ہر تھاں پھرن شریک
سانوں مار گئے اکلاپڑے
اسیں تڑفے عمراں تیک

اسیں پی پی زہراں وَیر دیاں
اج سپاں ورگے ہوئے
سانوں گلّاں کرن دو مُوہیاں
سانوں طعنے دین گڈوئے

اسیں جمے ویڑھے وَیر دے
ساڈے جنگاں آل دوال
سانوں زہر دیاں نیں گُڑھتیاں
اسیں کھیڈے بمباں نال

ساڈے مُکھ تے کھیڈن زردیاں
ساڈے لہُو دا پیلا رنگ
اسیں آپے لائیاں یارِیاں
اسیں آپے کھادے ڈنگ

Scanned with CamScanner

نین ترٹکدے جاندے

ساری عمر اُڈیکاں اُنیاں
آس دے منجے ڈاہے
جاون والے اِک واری وی
پرت پچھانہہ نہ آئے
ہجر وچھورے اِلّاں وانگوں
ٹُنڈ ٹُنڈ سانوں کھاندے
نی مائے ساڈے
نین ترٹکدے جاندے

تانگھ دی سُولی روز ٹنگیجے
کلّی جِند نمانی
ہجر رنڈیپے کٹنے پَے گئے
راہ چھڈ گئے ہانی
یاداں پیڑاں بن کے رڑکن
چیتے درد ودھاندے
نی مائے ساڈے
نین ترٹکدے جاندے

اکھّاں وچ نہ نیندر ٹکدی
ڈنگن لمیاں راتاں
نہ ای پرت بہاراں آئیاں
نہ آئیاں برساتاں
چیتر سینے بھانبڑ بالن
ساون اَگاں لاندے
نی مائے ساڈے
نین تِڑکدے جاندے

ہاسے سانوں کنڈاں کر گئے
وَل روون دے بھُلے
سارے ای چاء مِٹّی رُل گئے
رِیجھاں پَے گئیاں چلھّے
ویلے ہس کے جین نہ دتا
لیکھ رہے تڑفاندے
نی مائے ساڈے
نین تِڑکدے جاندے

اندرو اندری ہنجُو سُک گئے
گھُٹ صبراں دے پیتے
رِیجھاں دا کدی پِنڈ نہ آیا
پندھ بتھیرے کیتے
ساری عمراں جیون رستے
پیَر رہے زخماندے
نی مائے ساڈے
نین تِڑکدے جاندے

بیلی واجاں ماردے

ویلا پچھلی رات دا
سِر تے بدّل قہر دے
واواں دھکے ماردِیاں
پیَر کِتے نہ ٹھہردے
سپاں راہواں ملیاں
پھونکے مارن زہر دے
ڈینّاں وانگوں چیکدے
پِیّل وڈّی نہر دے
بیلی واجاں ماردے
چُپ چپیتے شہر دے

کیہ دُنیا تے آئے

سُبھکّھاں سانوں گود کھڈایا
لوڑاں شگن منائے
پیڑاں سانوں لوری دتی
درداں لاڈ لڈائے
اسیں کیہ دُنیا تے آئے

سُولاں دے نال گلما سیتا
تن تے کاج کرائے
ساری عمر تروپے لا لا
اکھّاں خاب ہنڈائے
اسیں کیہ دُنیا تے آئے

رِیجھاں دی اساں سنگھی گھُٹی
چاہ ہتھیں دفنائے
لیکھ تے ویلے دوہاں رَل کے
ساڈے دُکھ ودھائے
اسیں کیہ دُنیا تے آئے

چیتر سانوں راس نہ آیا
پوہ وچھوڑے پائے
ننگے پنڈے جیٹھ ہنڈایا
ساون رہے تریہائے
اسیں کیہ دُنیا تے آئے

مِٹّی دے نال کھیڈاں کھیڈے
مِٹّی نال ویاہے
مِٹّی وچوں جمن ہویا
مِٹّی وچ سمائے
اسیں کیہ دُنیا تے آئے

Scanned with CamScanner

کِھڑا دِیوے بالے؟

دھرتی اُتے گھُپ انھیرا
انبریں بدّل کالے
وَیر دے پھنِئر سپاں تَلے
ساڈے آل دوالے
ہونْی وال کھلاری پِھردی
دِیوے موت وکھالے
رُوحاں تھر تھر کنّبی جاون
خوف دے قہری پالے
انھیاں وانگر ہر کوئی ایتھے
گھر دے رستے بھالے
اجہے ویلے قبراں اُتے
کِھڑا دِیوے بالے؟

Scanned with CamScanner

میرا سجن

تھلّے ہسن پھُل تے کلیاں
اُپر چن تے تارے
خبر نہیں ہوندی
کدھروں آوندے
ونگاں دے چھنکارے
ہولی ہولی اِک پرچھاواں
دُوروں واجاں مارے

ہاڑا

وے مِترا!

ایتھے گوڈے گوڈے جُھکھ
ایتھے لوڑاں لُڈی پاوندِیاں
ایتھے گھر گھر نچدے دُکھ

وے مِترا!

ایتھے دھرتی دا رنگ لال
ایتھے اپنا ای لہُو ڈُلھدا
اپنے بمباں نال

وے مِترا!

ایتھے عزتاں تارو تار
ایتھے حرفاں چوں لہو ڈُلھدا
ایتھے رَتے نی اخبار

وے مِترا!

ایتھے وَیر زہر تے سپ
ایتھے ہر تھاں پِھرن دو مُوہیاں
ایتھے پَیر پَیر تے سپ

وے مِترا!
ایتھے امن دا نہیوں ناں
ایتھے نظر نہ آون گھگّیاں
ایتھے واڈھو ہو گئے کاں

وے مِترا!
ایتھے رُتاں پائے وَین
ایتھے چانن دے گل سُولیاں
ایتھے نھیرے موجاں لین

وے مِترا!
ایتھے ڈاڈھا اوکھا جین
ایتھے ماڑے زہراں پھکدے
ایتھے تگڑے رَتاں پِین

وے مِترا!
ایتھے دن نُوں آکھن شام
ایتھے وارث دے گل تہمتاں
ایتھے بُلھّا وی بدنام

اسیں جگ تے کلّے

ساڈے لیکھیں عجب اُنیندرے
نہ جاگے، نہ سُتّے
اسیں بَہہ بَہہ پیڑاں کتیاں
ساہ دے چرخے اُتے
ساڈا جیون جگ توں وکھرا
ساڈے کم کلّے
اسیں جگ تے کلّے

سانوں سوچاں وَن سَوَنیاں
نِت سُولی چاڑھن
تانگھاں وِچھڑے یار دیاں
ساڈا سینا ساڑن
ساڈے سِر تے اَگ فراق دی
بھانبڑ پیراں تھلے
اسیں جگ تے کلّے

سانوں ہجر وچھوڑے ماریا
اسیں جیّندے موئے
اسیں اُجڑے چُپ چپیتیاں
نہیں ہسّے روئے
ساڈے پیراں تھلے رُل گئے
چھاپاں مُندری چھلے
اسیں جگ تے کلّے

سانوں خُشیاں مُول نہ جچّیاں
سانوں دُکھڑے پھبے
اسیں بُک بُک چانن ونڈیا
سانوں نھیرے لبھے
ساتھوں ویلے کھوہ کے ہاسڑے
پائے روئے پلّے
اسیں جگ تے کلّے

ساڈی بوٹی بوٹی رُوح دی
ساڈے تنَ تے لاساں
ساڈا جیون کیہ اے جیونا
کیہ جیون آساں
تقدیراں بن بن کے ہونیاں
ساڈے بُوہے مَلے
اسیں جگ تے کلّے

ساڈے دِل دے ویڑھے سنجڑے
وِچ اُگیاں قبراں
ساڈے ہوش حواس گواچڑے
نہیں رہیاں خبراں
اسیں آئے کھڑے دیس چوں
اسیں کدھر چلّے
اسیں جگ تے کلّے

Scanned with CamScanner

رو غریبا رو

پچھّے نہ کوئی وات غریبا
رُل گئی تیری ذات غریبا
تڑفیں دن تے رات غریبا
ہاڑ ہووے یاں پوہ
رو غریبا رو

سیٹھاں تے سرداراں رَل کے
چور تے پہرے داراں رَل کے
ایہناں ای تے چاراں رَل کے
اَک دتا ای چو
رو غریبا رو

کیہ کیہ جِنّد نمانْی لبھے
نہ بجلی، نہ پانْی لبھے
کھنڈ نہ کھساں کھانْی لبھے
نہ ای لبھے گھیو
رو غریبا رو

جیون دی ہُن ریل کیہ چلّے
لَے کے انجن فیل کیہ چلّے
اینا مہنگا تیل کیہ چلّے
سبھ کجُھ گیا کھلو
رو غریبا رو

دیس میرے نُوں جھیڑے لَے گئے
اُتوں باہر دے گھیڑے لَے گئے
فِر وی کہن مریڑے لَے گئے
کیہ گیا نیں ہو
رو غریبا رو

دِل دا شیشا صاف نہیں کردا
کوئی وی انصاف نہیں کردا
داء لگے تے معاف نہیں کردا
ہر کوئی کرے دھرو
رو غریبا رو

اج وی سورج ہَوُکے بھردا
اج وی چَن تے لاس
اج وی اِلاّں وانگوں ٹُنڈدے
وِیر، وِیراں دا ماس

اج وی چھَویاں ٹکوے بیبا
اج وی سوٹے ڈانگ
اج وی بمباں کولوں ڈر کے
دیندے نہیں اسیں بانگ

اج وی چانن پُھٹیا نہیں اے
اج وی رات اے کالی
اج وی کِھڑا سُکھ اے سانوُں
اج وی سن سنتالی

Scanned with CamScanner

ایتھے کوئی قانون نہیں چلدا

ایتھے دھرتی رَتاں منگے
سانوں ساڈے لہُو وچ رنگے
کُوڑا، سچ نُوں سُولی ٹنگے
بُھکھ دا کالا پھنِئر ڈنگے
ماڑے تے مجبور نُوں
ایتھے دھرتی رَتاں منگے

ایتھے دھکے کھانْے پَیْندے
دُکھڑے جھولی پانْے پَیْندے
ہاسے وی دفنانْے پَیْندے
بُھکھے بال سوانْے پَیْندے
دیس دے مزدور نُوں
ایتھے دھکے کھانْے پَیْندے

ایتھے لوکیں وَیر ودھاون
اِک دُوجے نُوں آگاں لاون
پیار دے بُوٹے وڈھی جاون
رب دی قسمے روز چڑھاون
کِکّر تے انگور نُوں
ایتھے لوکیں وَیر ودھاون

ایتھے رجے کال پئے ویچن
چنگا' مندے نال پئے ویچن
دِن ذے بدلے سال پئے ویچن
لوکیں اپنے بال پئے ویچن
ویچن اکھ دے نُور نُوں
ایتھے رجے کال پئے ویچن

ایتھے رُتاں سہکدِیاں
چڑیاں وی نہیں چہکدِیاں
کلیاں نہیں نیں مہکدِیاں
لگراں کِھتّوں ٹہکدِیاں
ترسی جاون بُور نُوں
ایتھے رُتاں سہکدِیاں

Scanned with CamScanner

رَبّ کرے اِس دھرتی اُتے

رب کرے اِس دھرتی اُتے
بھورے جِنا دُکھ نہ ہووے
کسے دا پِیلا مُکھ نہ ہووے
کوئی وی سُکا رُکھ نہ ہووے
اِک وی سُنّجی کُکھ نہ ہووے
اونترجانْ بُھکھ نہ ہووے

رب کرے اِس دھرتی اُتے
کلیاں پھُل ہُلارے ہوونْ
جگ مگ کردے تارے ہوونْ
ہر تھاں رُوپ نظارے ہوونْ
بندے ڈاڈھے پیارے ہوونْ
زندگی دے سُکھ سارے ہوونْ

رب کرے اِس دھرتی اُتے
رِیجھاں، سدّھراں، چاواں کھیڈن
گُوڑھیاں ٹھنڈِیاں چھاواں کھیڈن
بدّلاں نال ہواواں کھیڈن
کِنگری پا کے باہواں کھیڈن
ساہواں دے نل ساہواں کھیڈن

رب کرے اِس دھرتی اُتے
تھاں تھاں کھنڈ پتاسے نچن
ہر ویلے ہر پاسے نچن
ہمت نال دلاسے نچن
تولے نچن، ماسے نچن
جدھر ویکھو ہاسے نچن

رب کرے اس دھرتی اُتے
وَن سَوَنیاں ذاتاں مُکّن
اُچیاں نیوِیاں باتاں مُکّن
لوڑاں وی کم ذاتاں مُکّن
ظلم دیاں برساتاں مُکّن
کال کلوٹیاں راتاں مُکّن

رب کرے اس دھرتی اُتے
ہر اِک شام سہانی ہووے
شہد توں مِٹھا پانْی ہووے
پھُلاں دی بس ڈھانْی ہووے
پیار دی آنْی جانْی ہووے
ہر کوئی راجا رانْی ہووے

رب کرے اِس دھرتی اُتے
اِک وی جعلی نوٹ نہ ہووے
کسے وی شے وچ کھوٹ نہ ہووے

ایویں رپٹ رپوٹ نہ ہووے
کُرسی تے بس کوٹ نہ ہووے
الیکشن تے کوئی ووٹ نہ ہووے

رب کرے اِس دھرتی اُتے
پیار وفا دے میلے ہوون
ہیراں ہوون' بیلے ہوون
گُرو تے نہ چیلے ہوون
واڈھو پیسے دھیلے ہوون
بندے اِنج نہ ویلھے ہوون

Scanned with CamScanner

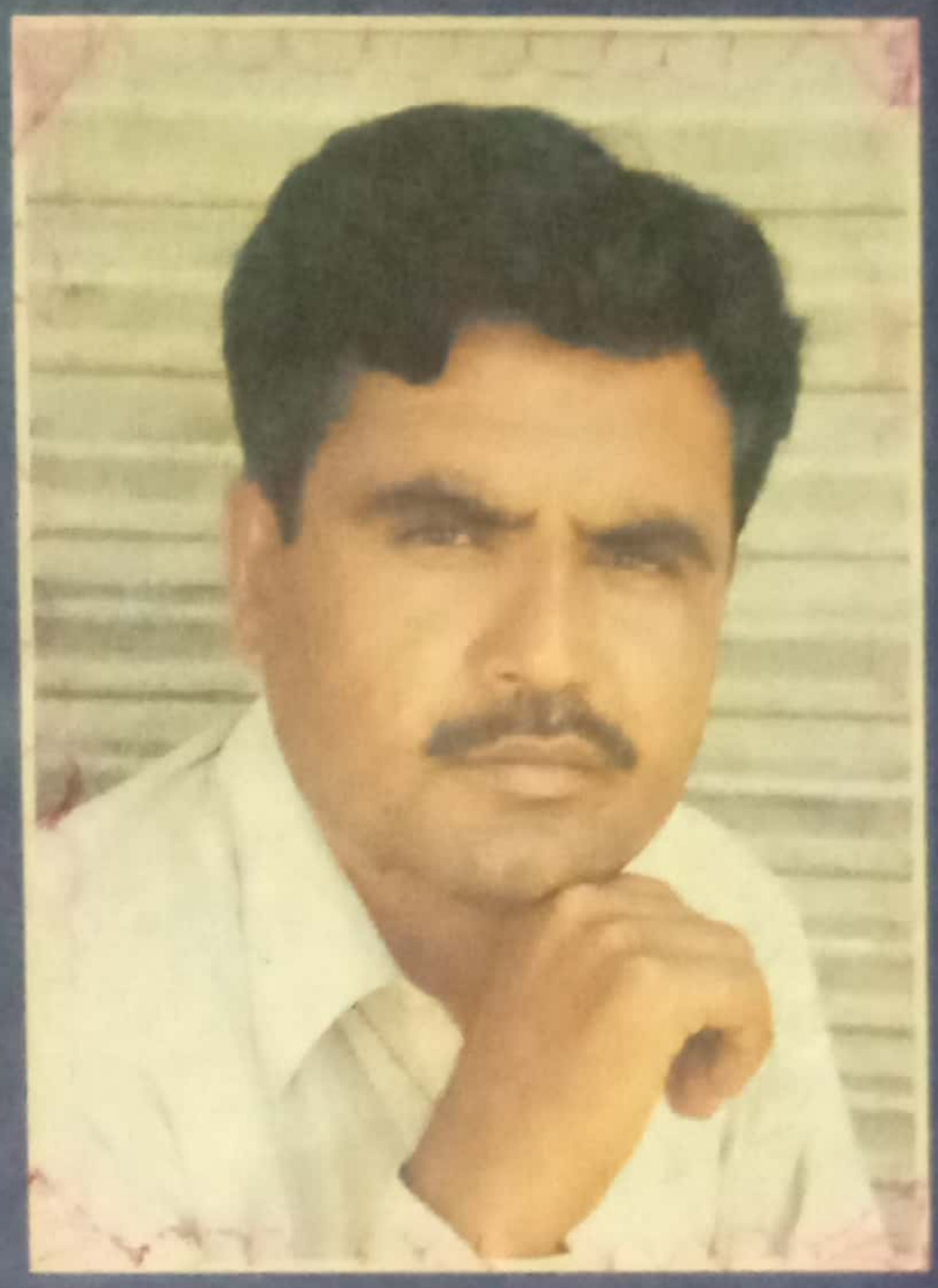

اجوکے دور دی شاعری اتے جھات پایئے تاں انج لگدا اے جویں شاعراں دا مہاندرا گواچ جہیا گیا اے۔ کتاب اُتوں ناں ہٹا دیوتاں ہر کتاب وِچ اِکو جہی شاعری پڑھن نوں مِلدی اے۔ اوہ چیز جہنوں انفرادیت آکھیا جاندا اے' کدھرے گواچ گئی اے۔ خُش قسمتی نال کجھ شاعر اجہے نیں جہڑے ایس ''یونیفارم'' ورگے ماحول وچ وی اپنے وکھرے رنگ دے مالک نیں تے اِرشاد سندھو دِی گنتی ایہناں شاعراں وِچ بے دھڑک کر سکدے آں۔ ایہ نہیں کہ اوہناں نے ساڈے روز دے مسایل نوں موضوع نہیں بنایا' گل میں ایہ کہنی چاہنا واں کہ اوہناں دے بیانن ڈھنگ وِچ کوئی چیز اجہی اے جہڑی اوہناں نوں دُوجے شاعراں توں وکھریاں کردی اے۔ مینوں آس اے کہ اوہ اپنے ایس وکھرے رنگ ڈھنگ دا سفر جاری رکھن گے تے چھیتی ای اوہناں دی گنتی پنجابی دے صاحبِ طرز شاعراں وچ اِک نمایاں مقام دے نال ہووے گی۔

جمیل احمد پال

ایڈیٹر سویرا انٹرنیشنل

پنجابی مرکز، لاہور

Scanned with CamScanner